

BASINIO ('Basini')

MELEAGRIDOS (2426 vers)

Le texte donné ici est celui de l'édition 'ex autographo' d'Arimini, datée de 1794. Pour rendre le texte plus lisible pour nos contemporains, nous avons cru bon d'actualiser les graphies et d'introduire des guillemets ; le reste de la ponctuation a été, dans l'ensemble, conservé : elle ne correspond pas à l'usage actuel, sans pourtant rendre la lecture difficile.

LIBER PRIMVS

M_1 v.1 Facta ducis canimus, dirae qui matris ob iram
 2 funeream pestem, domitus, majoraque solvit
 3 supplicia, et leto fatalem : mersus in ignem ;
 4 multaque ob insanum, juvenis male passus amorem,
 5 immeritas, saevae poenas dedit ille Dianae.
 6 Pandite, Pierides, (neque enim sine numine vestro
 7 fama venit) quae causa fuit consurgere in iras
 8 sollicitos : pro laude deos ; quae causa Dianam
 9 Aetolo impulerit meditari proelia regno.
 10 Ira Patris summi longos perstabat in annos
 11 difficilis, saevumque minans Calydonia premebat :
 12 Rex hominum, Divumque parens, nataeque favebat,
 13 ex quo sacra senex sanctis Latoidos aris
 14 non dedit, et magnae vetuit pia tura Dianae.
 15 Illa Jovis jam tum claro consedit Olympo
 16 caelicolas magnos, ipsumque affata parentem.
 17 "Caelicolae magni, tuque, o Pater optime divum,
 18 nectaris, ambrosiaeque liquor caelestia vobis
 19 pocula sufficiant, quae candida misceat Hebe.
 20 Diique, deumque parens, quorum fortuna secundas
 21 aeternis res arbitriis regit, et mea curae
 22 cuncta quibus fuerant olim quae facta recordor,
 23 cum mea turicremis fremerent altaria flammis.
 24 Nam mihi sacra movet solitis Aetolus ab aris
 25 ipse Oeneus ; meritum neque jam dignatur honorem
 26 reddere : da, Genitor, luat haec lamenta, measque
 27 ille tibi lacrimas. Non me Latona negavit
 28 esse Jovis prolem divino sanguine cretam,
 29 atque tua de stirpe. Pater, miserare Dianam,
 30 si qua Deum pietas animos tangitque movetque.
 31 Penthea si potuit scelerato avertere thyrsos
 32 mater, et infandos Bacchi instaurare furores,
 33 et noster celebretur honos, (tum tristis et orans,)
 34 ecquid, ait, Genitor, meruit Latonia virgo ?
 35 Non mihi sunt irae, non mens insana, nec ulla
 36 orgia nostra vocant jactatis Thyiadas armis."
 37 Dixit ; et amplexum genibus miseranda paternis

38 implicuit, mentemque dei, nutusque coegit.
 39 Nam pater Omnipotens, totas commisit in iras
 40 inde viros, urbemque deae ; multosque per annos
 41 terribilem Dictynna feram, quae causa malorum
 42 summa fuit, pascebat aprum, quo tristior ullus
 43 luctus, et ira deum Stygio non venit averno ;
 44 non Harpyia vorax monstrum, non atra Celaeno
 45 proluvies tam dira fuit, non Cerberus Orci
 46 janitor : ille sonans spumantia faucibus ora
 47 protinus, arboreosque movens duo fulmina dentes
 48 ibat, et imperio divae sata laeta petebat.
 49 Venit et afflictas maestae Calydonis ad oras
 50 dirus aper : si fama fidem secat ulla vetustam,
 51 nulla lues hominum generi tam saeva, nec umquam
 52 maxima Phoebis Serpens revoluta sagittis,
 53 Lerna nec Herculeo quamvis dejecta labore
 54 multiplici capitum numero defecerit olim,
 55 murmure tam subito populos tremefecit et urbes.
 56 Prodigium crudele quidem ! Neque causa malorum
 57 nota viris. Primus juvenis Meleager acerbam
 58 scitari exarsit generoso pectore sortem,
 59 omnia mente movens ; sive id foret ira deorum,
 60 seu fera perpetuo mortalia facta labore
 61 supplicia, infandos divum meruisse furores
 62 ipse putans, animos juvenis mutabat in omnes
 63 se volvens curas : veluti cum caeca retardant
 64 saxa, ruunt rapidi summis qui a montibus amnes
 65 luctante in scopulo, tum marmora rauca reclamant,
 66 extolluntque undas, et turbidus aestuat alveus ;
 67 sic juvenis dubiam versat per singula mentem
 68 nescius, atque animos jam tum capit ille viriles.
 69 Multa inter procerum sese quoque millia tollit,
 70 objectatque moras, Mavortiaque induit arma :
 71 optat adire feram, tristesque revisere silvas
 72 confisus fremitu tanto, auxilioque virorum.
 73 Circumstant properi comites ; juvat usque frementem
 74 conspicere, et gratum domino praestare favorem.
 75 Tum genitor Mantus, vatem quem Phoebus Apollo
 76 fecerat, et meritum cithara donarat eburna,
 77 auguriique vias dederat, tum scire futura
 78 edocuit, magnis sacrorum indicere festos
 79 ipse dies templis, lectasque offerre bidentes,
 80 perfectosque jubet centum mactare juvencos.
 81 Ac veluti postquam deduxit ad Ilium altum
 82 Chalcas Thestorides vatum doctissimus augur
 83 agmina, crudeles detexit Apollinis iras :
 84 sic vates Thebanus, ubi mortalia Phoebum
 85 pectora senserunt, divino est ore locutus.
 86 "O fera gens, vestri sola est Latonia proles
 87 causa mali, quod nulla suis cadit hostia templis."
 88 Vix ea : "Phoebus enim fauces conclusit, et olli
 89 concussit rapidum furiali numine pectus."
 90 Illicet ingenti fremuit Calydonia turba
 91 murmure, et ossa metus totis labefacta medullis
 92 occupat, et miseros hominum perlabitur artus.
 93 Quid faciant, quo monstra dolo crudelia caris

94 finibus avertant, toto discordia regno
 95 nascitur. Ast alii, quibus est injuria facti
 96 nota, jubent saevam votis placare Dianam.
 97 Arma alii, dirasque acies, inimicaque tela,
 98 infandum ! Sine more parant. Heu nescia fati
 99 mens hominum ! Quae tanta animis discordia regnat ?
 100 Tum vero in dubium curis Calydonius heros
 101 ducitur, huc illuc animum versatque trahitque
 102 cuncta futura putans ; tum tristi corde dolorem
 103 miscet ; et interdum spes est incerta salutis,
 104 interdum virtute fremit. Velut ille leonum
 105 maximus aethereis Poenorum in montibus olim
 106 mille animos subit impatiens, gaudetque timendo
 107 conscius, aut meminit capram stravisse fugacem,
 108 aut sperat sylvis candentem avertere taurum ;
 109 haud secus Oenides curas mutatur in omnes
 110 ardens ; nec tristi deponit mente dolorem :
 111 usque adeo dubiam versat sub pectore sortem !
 112 Tantus amor laudum juvenem rapit ! Inscius ardet,
 113 visceribusque boni dolor aestuat Oenidao.
 114 Tum Danaum proceres, nec non et Thesea primum
 115 Nestora, Pirithoum, et similem cum Castore fratrem,
 116 aequalemque deo Polyphemum affatur amicum,
 117 heroasque alios misit quos Graecia tanto
 118 subsidio : "O magni proceres, quibus inclyta curae
 119 facta sedent, virtusque virum haud ignota priorum,
 120 me primum audentem : vestra est si certa sequendi,
 121 magna videtis enim quid agat fortuna, voluntas :
 122 nunc animis opus esse reor, nunc facta parentum.
 123 Consimili virtute sequi ; nunc prisca referre
 124 gesta ducum, laudesque simul : nova cernere bella,
 125 bella, viri ; meminisse suae nunc conjugis omnes
 126 tempus, et auxilium tanto praestare labori.
 127 Quare, agite, infandum lato prosternere ferro
 128 magnanimi sperate viri vastare superbum
 129 prodigium ; mortale jecur proscindere totis
 130 viribus. Unus aper Stygio demiserit Orco
 131 mille viros ? Impune dabit tot fortia leto
 132 corpora lecta ? Pudor ! Quis enim tam certus ubique est,
 133 ut fera decernat procerum tot millibus una ?"
 134 Dixerat Oenides heros ; quem deinde secutus
 135 maximus Aegides Theseus, quo fortior alter
 136 non erat heroum, nisi tunc eversor Iberi
 137 Amphitrioniades monstri, domitorque ferarum.
 138 "Magna quidem nobis (semper, Meleagre, fatebor)
 139 te meritum ; et numquam immemorem me longa videbit
 140 ulla dies ; Lapithasque feras, stragemque recordor
 141 Thessalicam, quot Centauros tua misit Averno
 142 dextera ; nec tua me fallit, fortissime, virtus.
 143 Ne vero tibi ne dubiam, fortissime, mentem
 144 ulla trahant diversa, minus quo perdere speres
 145 auxilio dimissus aprum, tutusque mihi que
 146 Pirithous qualis, quanta pietate colendos
 147 esse meos duxi comites : per numina testor,
 148 per caput Hippolythi, quem nunc Cerealis Eleusis
 149 dividit, et caro negat invidiosa parenti ;

150 te sequar, auxiliumque feram dum spiritus auras
151 ipse mihi dederit ; vel si sub Tartara Manes
152 turbare, ac Stygio libeat miscere profundo ;
153 est animus, mihi certa fides, mihi firma voluntas,
154 sunt vires, dubitasne, timesne ? Per horrida lustra
155 decretum est tua jussa sequi. Nemora avia, quaeso
156 continuo populemur, ait". Sic maximus heros ;
157 monstrantique viros media consedit arena.
158 Et laeti proceres uno sermone favebant,
159 adsensusque pares pennata voce fremebant.
160 Tum pater arma viris sacro depromere templo
161 jussit, et horrendos belli recludere postes.
162 Ac velut ingenti si quando Roma tumultu
163 conjurat, panditque dei stridentia consul
164 limina ; sive timent dirae Carthaginis arma,
165 sive ducem exposcunt Poenorum avertere cara
166 Ausonia ; fremit in medio ferus agmine Mavors :
167 hic pater egregio carum Parthaone cretus
168 adloquitur gnatum longis rex obsitus annis,
169 multa timenda movens, vel quae fortuna tulisset
170 omnipotens, vel quae portenderet ira Dianae.
171 "Si mea nunc redeat validis cum viribus aetas,
172 praeteriti si Martis adhuc vis illa fuisset,
173 haud, Meleagre, tuas acies mea dextera tantas
174 linqueret : una salus natumque patremque maneret,
175 sed mihi frigescunt effeto in pectore vires
176 jam gelidae, et tardus fugit in praecordia sanguis.
177 Adforet illa mihi, qua te genuisse, juvena
178 credor ! Ego ingenti tecum virtute. Dianae
179 infandam pariter , nullisque juvantibus iram
180 vincamus, tristemque feram Calydonia trahamus.
181 Nec quemquam sperno ; certa est sua cuique voluntas :
182 sed me praecipue virtus animosa juvabat.
183 Nec temere contentus eram virtute vel armis :
184 fortunam, casusque suos mecum ipse, modumque
185 cunctanti versabam animo : stravi ipse furentem
186 Aethiona manu, Phrygiae quem litore Thebes
187 nymphae Orestiadis gelidis pavere sub antris
188 Neptuno genitum. Tuque, o mea sola voluptas
189 nate, precor fortunam oculis sortire cavendo
190 cuncta futura videns celeri sub corde voluta.
191 Nam quis, te incolumi, me fortunatus, et aequae
192 vivit adhuc hominum felix ? Sin saeva nefando
193 invidet te Parca mihi, nate optime, casu,
194 o peream, Manesque prius delabar ad imos !
195 Invisamque animam jam nunc ego reddere in auras,
196 hanc animam exhalare libens crudelibus opto
197 suppliciis !" Sic fatus erat : rapuere cadentem,
198 conlapsamque intra regalia tecta reportant
199 praecipites famuli, et curas solantur heriles.
200 Circumstant juvenes, pueri, matresque, nurusque,
201 femineoque domant maestos plangore lacertos
202 ingenti fremitu ; resonant loca cuncta ululatu.
203 At procul horrifico strepitu cava concha tremendum
204 rauca dedit sonitum, crepuitque per aethera clangor,
205 et laeti proceres per latos agmina campos

206 eduxere ; ruunt equites, peditesque sequuntur.
 207 Pulverulentus ager glomerata per agmina nubem
 208 aetheream quatit ; aere micant, auroque phalanges
 209 compositae insultant. Campo Meleagrus aperto
 210 primus adest, strepituque pedum sonat atra Melippi
 211 ungula, et aerato geminatur ab agmine pulvis,
 212 vos Heliconae, deae ; neque enim sine numine vestro
 213 fama vehit, largo dudum mihi pandite cantu
 214 quos bonus auxilio populos Meleagrus habebat.
 215 Primus adit socium claris excitus Athenis
 216 Aegides, quem mille viri comitantur, et omnes
 217 ostentant lato juvenes venabula ferro.
 218 Hunc comes insequitur totidem stipantibus heros
 219 Pirithous, cui laeta manus gratatur, et illum
 220 circumstant, mentemque ducis per dulcia raptant
 221 gaudia : tantus amor juvenum clamore ruentum !
 222 Protinus eloquio, sed non praestantior armis
 223 Nestor, equo melior Pyliis excitus ab oris
 224 venerat : hunc sequitur Peleus, quem mille secuti
 225 Myrmidones lecti Phthiae de gentibus urbis.
 226 Vos etiam patriis gemini venistis ab oris
 227 Castor, et alta Jovis prolesque simillima Pollux,
 228 vos quoque sexcentos patria de gente tulistis
 229 perpulchros juvenes : sed non Mavortia corda
 230 ombelles animos, tumefactaque pectora gentis
 231 agnoscas, pronaeque viris data copia linguae.
 232 Venit ab Italia Faunus, Saturnia proles
 233 quem genuit quondam latebrosis Picus in oris.
 234 Nam memorant fama postquam Saturnus Olympum
 235 deseruit, Latias illum coluisse latebras ;
 236 idque diu dum tempus agit, genuisse superbum
 237 Picum, cui teneras orto lavit Albula plantas.
 238 Filius ingenti Graiorum incensus amore
 239 viseret ut mores, illis se forte diebus
 240 contulerat clarum multis comitantibus Argos.
 241 Ergo aderat Latio circum stipata juvenus
 242 milite, nec quisquam praestantius audeat agmen
 243 dicere, quam Latiis Calydonae quod appulit oris.
 244 Tanta virum virtus, tantis se laudibus effert
 245 Itala Romanos gens elatura nepotes.
 246 Protinus Arcadia venit de gente virago
 247 arte, vel ingenio, vel pulchro corpore prima,
 248 Atlanta auratam limbo circumdata pallam.
 249 Emicat ore pudor, facies non una ruboris
 250 purpureas perfusa genas : vel qualis eburno
 251 docta manus speculo roseos junxisse cylindros
 252 creditur, aut quales nitidi inter lilia campi
 253 increvere rosae ; nivea cervice fluentes
 254 circulus exiguo crines intercipit auro.
 255 Aureus arcus adest, resonant post terga sagittae,
 256 et duo lata manu rigido venabula ferro
 257 crispant ; eam matres solam mirantur, et ipsi
 258 heroes : non ipsa manu sua vellera leni
 259 visa sequi ; sumptis imitatur Amazonas armis.
 260 Et si exserta latus dextrum foret, illa videri
 261 Penthesilea queat ; quod si non altior esset,

262 Hippolyten dicas : quis enim non spectet eburnam,
 263 pendentemque humero, quam protulit ipse, pharetram ?
 264 Venerat et Telamon, cautique creator Ulyssi
 265 Laertes, quem Dulichii comitantur, et olli
 266 grata animo placidis infundunt gaudia dictis,
 267 Naryciosque vocant ; socios lapidosa Zacynthos
 268 hos sequitur : credas averti montibus ornos.
 269 Usque adeo populantur agros : tremit irrita tellus
 270 pulsa pedum strepitu, glomerataque pulvere gleba
 271 frangitur : erumpunt caelum, clamore phalanges.
 272 Nec non et Caeneus, sed nondum femina, laetos
 273 ostentabat equos : pictis quem protinus armis
 274 Arcades alipedum numero comitantur equorum.
 275 Tum duo Thestiadae, soror est quibus improba mater,
 276 quae, Meleagre, tuos (at tu pietate tuorum
 277 mollior aut esses, esset tua gratia major)
 278 impia funestis populata est ignibus artus.
 279 Venit et Aesonides animi praestantis Iason
 280 bellator, quem laeta manus mirantur, et illum
 281 constipant. Rex ante alios laetissimus omnes
 282 spumifero stat vectus equo : civilia scuto
 283 terrigenum sunt bella virum, maculisque superbam
 284 ostentat sonipes agitata per agmina frontem.
 285 Venerat et Thebis animi. Infelicis, et acer
 286 Amphiaraus equum domitor, victorque ferarum.
 287 Hos inter proceres. Laetus Calydonius errat
 288 parvus adhuc Tydeus , auroque insignis habenis
 289 flectit equum, et caro praefert solacia fratri.
 290 Haud secus atque olim cum Lucifer Oceaneo
 291 purpurei nitidis sacrum jubar extulit undis,
 292 cui Venus aethereo gaudens micat aurea nimbo ;
 293 sic puer egregiumque caput, crinemque decorum,
 294 intonsasque comas, vultusque insignis eburnos
 295 extulit ante alios, fraternaue pectora magna
 296 laetitia explevit ; nunc huc, nunc cursibus illuc
 297 pulvereum populatus equo conamine campum.
 298 Est procul anfractu gemino condensa viarum
 299 vallis, et atra nemus, piceasque nigerrima silvas
 300 claudit, et obscuros intersonat horrida montes.
 301 Sic statuit natura locum, quo maximus usque
 302 et crudelis aper solitus sua lustra, suosque
 303 semper adire locos, duplicique exire recessu
 304 alternum per iter nunc hac nunc fulminat illac.
 305 Hoc rapido proceres pulsata per aequora cursu
 306 convertere jubas, et quadrupedante tumultu
 307 ardua corripunt : strepitu sonituque feruntur
 308 praecipiti, vocemque ferunt pennata loquentum
 309 verba virum, et murmur longis sonat usque sub antris.
 310 Nec mora : colla canum juvenes solve, ruuntque
 311 in nemus, et subito silvis mittuntur opacis.
 312 Nec minus ante alios omnes Eumelus adunco
 313 increpuit raucum redeunte per aethera cornu ;
 314 quo sonitu venere canes, rapidaeque Lyciscae,
 315 umbrosi, saltuque leves, fortesque molossi.
 316 Quot strages dedit unus aper, quot fortia leto
 317 pectora magnanimum pressit fera sola virorum,

318 ingentesque animos, mecum per carmina, Divae,
 319 dicite. Magna canam : jam nunc sedet alta referre
 320 facta ducum, comitumque acies, silvasque. Videre,
 321 accinctamque juvat pharetra spectare Dianam.
 322 Ventum erat in sylvas : saltus ex ordine cincti :
 323 lustrarantque cavas canibusque, et milite valles
 324 vallarantque aditus, spissaque horrere corona
 325 ceperat omne nemus, clauduntque indagine fauces,
 326 ingentique obstare manu, ac dare vulnera proni,
 327 et strepitu nemora alta canum, ventosaque ramis
 328 pulsatis arbusta jugis, collesque recurvi
 329 murmura reddebant pariter, pariterque trahebant.
 330 Nec mora : fulminei sensit fera colla Melampus
 331 primus apri, celerique fuga, cursuque refugit ;
 332 nam sequitur furibundus aper : juvat arva tenere
 333 prona canem, gressuque animam servare volanti
 334 ingenium metus acer agit ; crepuere cupressus,
 335 fractaque praecipiti strepuerunt arbuta cursu.
 336 Ac velut horrisono Borea cum torvus Orion
 337 impulit in pelagus fugientia nubila, cedis
 338 Auster, et omne fretum cumulo se rumpit opaco,
 339 circumstant miseri ferventia litora nautae ;
 340 sic fugit, horrendamque feram timet ipse Melampus
 341 arva reposta petens : sic fulminat ore superbo.
 342 Prodigium videre viri, fremitumque dedere.
 343 Torsit in adversum jaculum praesignis Echion
 344 primus, et hasta volans truncum ferit irrita acernum :
 345 ingemuere, suosque viri movere lacertos,
 346 sicut eum carpsisse queant : fugit ille, canesque
 347 sternit, amara fremens spumantia faucibus ora
 348 excutit, arboreosque acuit duo fulmina dentes.
 349 Spina rigens densos silvam contorquet in armos,
 350 undantes oculorum acies ardore corusco
 351 instar habet clypei magni : ceu cum cava surgunt
 352 nubila, rara tenent densi Phoebaea vapores
 353 lumina, confertae geminant ubi lampada flammae ;
 354 ardentes sic ille oculos, sic ora, jubasque
 355 terribili cum fronte gerit, saevitque videndo
 356 turbidus, atque humeris horrentia tergora quassat.
 357 Pronus ut ante alios steterat sese extulit ingens
 358 Pirithous, cursuque pedum praeventitur hostem.
 359 "Quo ruis", exclamat Theseus, "comes optime ? Quae te
 360 praecipitat rabies ? Oenides talia primus
 361 tentamenta petat : superat vis ista furorem ;
 362 nec Pater omnipotens similem partitur honorem."
 363 Dixerat. Ille manu rigidam vibraverat hastam,
 364 tortaue ventisonam concussit pondere quercum,
 365 et stetit in trunco, crepuitque in vulnere quercus.
 366 Non secus ac caelo medio quum magnus opacat
 367 Jupiter omne solum, sudo grave fulmen aperto
 368 igne quatit, subitum, crepuere tonitrua murmur :
 369 dant strepitum montes, toto tonat aethere vastas
 370 involvens sonitus : tremefacta per ardua, voces :
 371 sic quatit ingentem concusso pondere quercum
 372 Pirithous : fugit ille ferox, sequiturque Melampus :
 373 Castor adest, laxasque celer molitur habenas ;

374 nam fugit horrendum monstrum qua prona, recurvi
 375 montis ad ima ferunt aditus : volat igneus, arvis
 376 Cyllarus, atque pedum sonat ictibus incita, gleba,
 377 et Pollux, quo frater equum contorsit, et ipse,
 378 ipse sui deflexit equi nive candida colla
 379 alba magis : tremit omne solum, sonituque resultat,
 380 et gravis horribili circumdatur ungula nimbo
 381 pulveris, inque datum spatium calcaribus urget
 382 alter et alter equum : pariter fuga turbida ; campo
 383 tollitur, ac sonitu populata reverberat arva,
 384 alterutroque pedum tremit incita terra, tumultu.
 385 Ambo videt, spectatque viros. Tegeaea virago,
 386 invidet, et caecis stimulis exardet ; et illam
 387 vincit amor praesens, laudumque cupidine fervet.
 388 At fera non aditus ullos, nulla obvia cernit
 389 arva, retroque pedem silvis immisit opacis
 390 dira, proterva fremens, horrendaque claustra petivit.
 391 Hanc rapidae liquere canes, lustrisque repertis
 392 montivagas pepulere feras : in retia cervus
 393 fallitur : erumpunt caelum clamore phalanges !
 394 Nestor erat contra, sylvamque immensa per omnem
 395 aequora, terribilemque feram spectabat ab imo
 396 vergere stagna fimo, telumque aptavit habena,
 397 et plumbum rauco jaculatur ad aethera pulsu,
 398 et gravis, infixata est ventosa phalarica torto
 399 turbine, perque lacus, perque atrae stagna paludis,
 400 nec mora, dirus aper fugit horridus, altaque pulsat
 401 litora, setigeroque fluunt de corpore lymphae,
 402 lotaque de fluvio labat ungula lapsa per algas,
 403 et ruit in medios, juvenum quos duxit in arma
 404 Castor et alta Jovis prolesque simillima Pollux
 405 corripuere fugam forma spectanda juvenus.
 406 "Quo fugitis trepidi muliebris inertia luxus ?"
 407 Nestor ait, "pavidas, qua vos fuga raptat Achivas ?
 408 Et vere : quid enim patriae virtutis habemus ?
 409 Unus aper tot pulchra virum dare terga subegit
 410 pectora ? Quos animos tam culto in corpore praestat
 411 lingua loquax ? Heu jam Lapithae laetentur, et ipsi
 412 Centauri, quos nostra manus demisit Averno.
 413 Si fugimus timidi, tantusque in pectore languor
 414 regnat, et ante tubae sonitum diffidimus armis,
 415 invicti quondam juvenes, una ocus omnes
 416 imus in arma palam." Dixit Neleius heros.
 417 At bonus Aesonides validis calcaribus acrem
 418 pressit equum , cursu rapido campumque patentem
 419 pronus adit, strepituque pedum sonat arida tellus,
 420 insequiturque virum confusa per agmina nubes
 421 telorumque solum seges horrida obumbrat, et armis
 422 horret ager, dextrisque viri per inania jactant
 423 arma : ruunt equites, reboat stridoribus aether ;
 424 ante canes, retro pedites, it clamor Olympo
 425 maximus ; usque cavis resonant nemora alta sub antris.
 426 Haud secus horriferae glomerantur ad aequora fluctus
 427 quum fugit Eurus, aquisque datas permittit habenas :
 428 concurrunt Zephyri , sternuntque in litora vastum
 429 aequor, et omne vadum liquidis confunditur undis ;

430 humida saxa fremunt, et marmora rauca reclamant ;
 431 sic fugit atra lues, inimicaque tela superbus
 432 vitat aper, victorque viros procul arduus omnes
 433 exit, et ignaros silvis decepit opacis.
 434 At Dea Latonae proles e montibus altis
 435 agmina, magnanimosque duces spectabat, et atrox
 436 indoluit, pharetramque humeris aptavit eburnam,
 437 quam circum auratis funduntur Oreades armis,
 438 Opis et ipsa prior decus auxiliumque Dianae :
 439 quam sic adloquitur gelidi regina Lycaeii :
 440 "Opi, vides quantas acies, stragemque minetur
 441 Oenides, quam multa virum tibi millia ductor
 442 unus agat ; pereo : neque enim metus ulla Dianae
 443 debuit arma sequi : medios me inferre per hostes,
 444 atque ipsum traxisse manu in crudelia regem
 445 proelia, cognatosque omnes, stirpemque superbam
 446 fas erat, atque Jovem late exorare, deosque
 447 testari auxilio. Quid in hoc tam fessa quievi ?
 448 Quamquam nostra patris subeunt solacia mentem
 449 scilicet et genitor natam miseratus Olympo
 450 sperato melius dabit : accipe, Diva, pharetram,
 451 vosque meis armate, deae, immortalia telis
 452 bella, manuque meos arcus tractate sonantes."
 453 Dixit ; et auratis sonuerunt terga sagittis :
 454 namque Notum, Zephyrumque fuga praeventitur acri,
 455 et volat ante alias ; crines quatit aura patentes,
 456 ingentemque trahit nemorosa per avia passum ;
 457 dumetique jugis nubem condensat opacam,
 458 ne quis eam videat, neu quis divina revelet
 459 arma, feramque suam silva speculatur ab alta.
 460 Haud secus ac liquidis olim Nereides undis
 461 Dotoque, Protoque, Pherusaque, Dynameneque,
 462 Glaucaque Cymothoe, seu candida Cymodocea
 463 circumstant nivea placidam Nereida forma,
 464 aut Thetim, aut densa genitricem Dorida turba :
 465 talis virginei decus, ingeniumque pudoris
 466 constitit in medio comitum Jove nata suarum.
 467 Emicat Aesonides animi praestantis Iason,
 468 et jaculum dextra validum conatur ab aure
 469 pronus in oppositum vacuas jactare per auras.
 470 Stabat aper seu sponte sua, seu sponte Dianae
 471 horridus, et juvenem noto spectare cubili,
 472 infremuitque ferox, et humum pede calcat, et ingens
 473 os aperit, dirumque caput, setosaque colla,
 474 tergaque, rugosumque latus, frontemque superbam
 475 tollit, at ingentem summis Pegasius hastam
 476 viribus intorsit : quamvis deus omne per auras
 477 dispersit vulnus jaculo fera Delia ferrum
 478 fregit agens nigram simulato turbine nubem ;
 479 hasta tamen ceptum secuit tremebunda tenorem,
 480 perque feri tergum venit irrita : lapsaque retro
 481 dat sonitum, summaeque redit per bractea sylvae.
 482 Dum velit hanc manibus vepres captare per atros
 483 infelix periit niveis Leucolenus ulnis :
 484 nam fera praecipitem deceptum sentibus ipsis
 485 verberat, arboreosque trahit per viscera dentes,

486 labitur ille gemens leto, fluviumque per herbas
487 purpureum adpersas juvenili sanguine vita
488 effugiente vomit, caecamque in Tartara noctem
489 infelix animus Stygias descendit ad umbras.
490 Ingemuere omnes, lacrimasque dedere secuti.
491 Namque erat egregia juvenis viridique juvena
492 integer, atque olli nondum vestibat eburnas
493 barba secunda genas ; visu dulcissimus omnes
494 ante alios juvenum, caperet dum spiritus auras.
495 Sed non forma potest duram praevertere mortem.
496 Te tamen, o juvenum pulcherrime, multa manebit
497 gloria, quod patriae solvisti munera magni
498 sanguinis, et nulli poterunt te urgere tumultus,
499 et labor, atque cadens in deteriora senectus.
500 Tum prior Eurybates sonitu ciet horridus amplo
501 aera canora tubae, crepuitque per aethera clangor
502 languentesque animos studiis accendit ad arma,
503 concurruntque viri ; quos ut prospexit in unum
504 his prior Oenides dictis hortatur, et inquit.
505 "Per decus egregium, Centaurorumque triumphos
506 quos dedimus leto, proceres fortissima corda,
507 perque virum laudes, saevoque simillima bello
508 proelia, venatusque meos ; per si qua secutos
509 fama futura manet socios nomenque benignum ;
510 ne fugite, et jam nunc solitas expendite laudes,
511 si mea magnanimi valuerunt plurima semper
512 gesta viri, vestraeque manus ; si mille laborum
513 quisque suas tulimus partes, cunctasque per oras
514 victores magnam pulchrae Calydonis ad urbem
515 venimus, o socii : quid enim mortalia nobis
516 arma nocent ? Num bella, viri, gessisse pudebit
517 effera Centauris, totidem sumpsisse tropaea,
518 totque triumphatos dejectis moenibus hostes
519 gentibus innumeris nostram venisse sub hastam ?"
520 Dixerat. His juvenum crevit violentia dictis,
521 dulcis honos primae spectataque gloria pugnae.
522 Tum prior horrentem contorsit robore pinum
523 viribus in ventum fuis : volat ardua pinus,
524 ingentemque trahit jactata fragore ruinam,
525 et stetit in saxo, silicemque excepit, et atrae
526 cuspidis hasta tulit scintillam iam vulnere rauco.
527 Vix illam viginti humero ac cervice tulissent,
528 quales terra viros longis alit obruta sulcis,
529 nunc mortale genus, jam tum mortale, sed acri
530 gens melior virtute fuit, totidemque per annos
531 ingentes animus vires dabat : omnia porro
532 magna sequebantur homines. Meleagrus euntem
533 ut vidit sine caede feram, lacrimavit, et imis
534 exarsere faces animis ; quatit ira furentem
535 jactantemque minas, et inania verba moventem.
536 Nam neque tela habuit : binis hastilibus ante
537 tutus erat, gerrumque manu, ferrumque tenebat :
538 gerrum, quod Peneus genitori in munera quondam
539 Oeni ferre dedit saevae monumenta Medusae.
540 At fera diva viam medios infensa per hostes
541 quaerere, nec celerem cursum dare posse per altum

542 agmen, et oppositos nusquam sibi cernere saltus.
543 Undique tela viri, ac rigido venabula ferro
544 protendant ; fremit ore ferox, oculosque corusco
545 ardentis fulgore viros detorquet in omnes.
546 Sic fugit, et solum multis e millibus acrem
547 Nestora dirus adit, positoque sub arbore telo
548 conscendit vastam duro conamine quercum,
549 quamquam difficili ; neque enim consuetus agrestum
550 more altas salices tergum post falce bipenni
551 scandere, nec suibus patulum quassare cacumen
552 ilicis, et glandes duros glomerare per agros.
553 Ingenium facit ipse timor : risere secuti
554 Castor et alta Jovis prolesque simillima Pollux,
555 "Quo fugis, exclamans, muliebris inertia luxus,
556 Castor ait, caelumne tibi, sedesque deorum
557 ire placet ? Pavidos quo vos fuga raptat Achivas ?
558 Et fugis, o demens, tantoque in pectore langor
559 regnat, et ante tubae sonitum diffidimus armis ?"
560 Vix ea : crudus aper truncum quercumque superbis
561 dentibus arripuit, spectatque in sidera torvo
562 lumine, Nestoreosque pedes conatur, et alta
563 crura sequi ; terque ipse furensse attollit in altum
564 robur. At ille tremens aditu fugiebat anhelos,
565 prensabatque manu duros super arbore truncos.
566 Qualis avem pallax noto insidiata cubili
567 suspicit evolvens ardentia lumina vulpes,
568 donec abire canes cogunt, et credere nocti
569 invitam ; saevit rabies vesana vorandi :
570 haud alia est quercum magnam spectantis imago
571 illius ; elucent feralia dentibus ora :
572 illum infestat honos, hominumque canumque tumultus,
573 conceptusque procul nunc hos nunc prospicit illos ;
574 emicat, et praeceps gyro dum vertitur arto
575 vulnerat ingenti direptum pelle Podarcem,
576 et nudum lacero spoliavit tergore corpus.
577 Te quoque multivagum fertur strinxisse, Melampum,
578 et nigrum laesisse pedem : tum victor in arva
579 evolat, et silvam, qua venerat, instat anhelos
580 carpere deinde gradu ; neque enim ad nemora obvia longum
581 est iter : hunc silva fessum miratur ab alta
582 Delia : multa virum funduntur millia totis
583 vallibus : has acies, atque haec trepidantia cernit
584 arma Jovis proles medio Latonia campo,
585 ingemuit, pharetramque humeris aptavit eburnam,
586 accessitque prior, nubemque induxit opacam,
587 et caligantes turbarunt nubila silvas
588 humida : nec quisquam potuit vidisse volentem
589 amplius ; annosamque redit fera bellua silvam.

LIBER SECVNDVS

M_2 v.1 At pater infelix maesta Calydonis in urbe
2 cogere concilium, lectasque offerre bidentes,
3 perfectosque iubet centum mactare juvencos.
4 Tum genitor Mantus, vatem quem Phoebus Apollo
5 fecerat, et meritum cithara donarat eburna,
6 sacratis jussus rimatur viscera cultris,
7 consultusque boum fibras exorat et ingens
8 complexus summum nidor penetrabat Olympum :
9 Oenea quin etiam dictis adfatur iniquis :
10 "Rex, ego ni fallor, Phoebi penetralia vatis
11 vera patent : ne quaere tamen, ne quaere quid ipsa
12 mens agitet ; quam dira lues, quae monstra parentur.
13 Heu mihi quid video ! Quid enim dixisse necesse est
14 prodigium, tantumque nefas. Heu ! grande futurae
15 cladis opus video : pretium te triste manebit,
16 maeste senex : genitor natum ne crede furori,
17 neu tantum patiare nefas. Si fata morari
18 posse putas, propera. Video Meleagron in ipso
19 spargere membra solo. Quis te furor impius urget,
20 infelix Althaea ? Mane : jam caedis abunde est.
21 Tolle manus coepto genitrix infanda : quid ipsa
22 viscera , tam pulchrique rapis praecordia nati ?
23 Improba, tolle manus : cuperes tua viscera ferro
24 figere ; nec natum crudelibus urere flammis.
25 Tydea quin etiam patriis decedere cerno
26 sedibus : o numquam patrias remeabis ad oras,
27 dure puer ! Thebana tuum jam bella tremiscunt
28 nomen ; et horrendam cladem traxere revulsi
29 montis onus scopuli ; crepuitque per aethera murmur."
30 Vix ea : Phoebus enim fauces conclusit et olli
31 concussit rabidum furiali numine pectus.
32 Ingemuere duae, lacrimasque dedere sorores ;
33 Dejanira prior, Nymphisque simillima Gorge,
34 et pater exanimis fessos resoluta per artus
35 membra dedit gelido moribunda fronte dolori.
36 Quem subito adspiciens ramo viridante Sacerdos,
37 rore pio, et sacra circumtulit horrida lympha
38 tempora. Tum genitor paulatim adsumere mentem
39 coepit, et ipse oculos miro terrore natantes
40 terve quaterve sinu maculis pallente revolvit,
41 et tandem infelix vitam cum mente recepit.
42 Ut primum furor altus agi permisit anhelos
43 ad caelum gemitus, furibundis questibus auras
44 implet, et immensum testatur voce dolorem.
45 "Infelix augur semper, vatesque malorum,
46 quando aliquid fausti cecinisti, pessime ? Quando
47 gratum aliquid ? Semperne tibi crudelia serpunt
48 somnia ? Sed potius credam Thebana sequantur
49 ora nefas, quam vera canant : fuge ocuis isthinc :
50 me penes et multi, qui te meliora ferentes
51 augurium fatale canant. Tibi Phoebus Apollo
52 scilicet hoc dederit. Sed quid tua dicta rependo

53 deceptus toties vani sub imagine somni,
 54 verborum quae multa volant sine numine, quodque
 55 pertaesum saltem vellem Thebane, fuisses.
 56 Me decuit vatem causas perquirere tanti
 57 prodigii, auspiciumque prius didicisse ; sed olim
 58 dulce decus cupidis fuerat juvenile sub armis ;
 59 si monitus quondam sortes ac fata deorum,
 60 non isto augurio, nec rimatoribus istis
 61 esset opus ; nec me rabies Thebana timentem
 62 falleret, et caeli tonitrus, ac prospera signa
 63 solus ego acciperem ; sed nec tibi numina Phoebi
 64 adspirant ; et me lateant caelestia signa
 65 plura licet, felix olim tamen horrida gessi
 66 bella ; quibus potui magnas evertere gentes,
 67 et me prudentem rerum experientia fecit.
 68 Sed timeo infelix, timeo tamen : ite, ministri,
 69 ite tamen, gnatoque patris properata referte
 70 jussa meo : cupiat vitam praeferre labori,
 71 et mea sola salus, mea spes, mea sola senectae
 72 gloria cautus eat ; timeat simul arma Dianae,
 73 Pellacesque dolos, monumentaque sera parentis
 74 ne fugiat ; neve ipse feram juvenilibus ausis
 75 primus adire velit : metuo nam singula praeceps.
 76 Nescio quid mihi mens animi tenus. Augurat imis
 77 it crudele meis agitatam pectore, et ipso
 78 corde nefas oculis." Dixit Parthaone cretus.
 79 Excessere viri templo, resolutaque turba,
 80 et pater infelix regalia tecta petivit
 81 anxia solliciti repetens discrimina casus,
 82 fortunaque vices, et ineluctabile fatum.
 83 Quisque suo indulget generi, dum terra sedebit
 84 in medio, rapidisque fretum circumsonet undis,
 85 convexasque plagas caeli dum plurimus axis
 86 vertet, et oppositum Titan leget obvius orbem,
 87 nulla dies cara securum prole parentem
 88 efficiet : tantum usque adeo sunt pignora cordi !
 89 At manus interea procerum radiantibus armis
 90 nube cadente procul campos invadit apertos,
 91 vestigatque feram : sed abest, nullamque sequuntur
 92 interdum, retroque pedem pars vertit : ubique
 93 exquirunt canibus presso vestigia campo,
 94 insidiasque parant : tota Mavortius ira
 95 Oenides, neque enim facilis dat cura dolorem,
 96 aestuat, omne nemusque prior collustrat, et ardet ;
 97 Aeacidaeque duo, pulchrisque Menoetius armis,
 98 et Peleus heros, cautique creator Ulyssi,
 99 Aegidesque ferox, nec non et pulcher Iason,
 100 Tyndaridaeque duo, latiisque excitus ab oris
 101 Faunus, et Arcadia veniens de gente virago
 102 Atlanta, et manibus pulchras molitur habenas,
 103 et sudantis equi tergum calcaribus urget.
 104 Haud secus ac gelidi graditur per summa Lycei
 105 Delia mille trahens praesignis Oreadas altis
 106 montibus : ipsa prior triplici perlucet amictu,
 107 ternaque tela sonant, tria numinis ora, tribusque
 108 vultibus : at silvis certae stat forma Dianae :

109 talis erat virgo Caeneia, talis in ore
110 splendor, et hanc faciem juvenis suspirat, et olli
111 primus ait : "Diine hanc speciem mortalibus ullis
112 esse sinunt ? An forma tui caelestis imago
113 sola fuit ? Vultu similem Latona virago,
114 aut Venus hanc genuit ?" Pudit tamen ista locutum
115 sed non cavit amor : tantus furor urget amantem !
116 Illa nihil contra ; neque enim pudor ipse sinebat :
117 gaudet, et occultum secum luctatur amorem,
118 egregiisque oculis juvenem libavit euntem,
119 infaustumque dedit miserando foedus amori.
120 Ilicet ante canes silvis mittuntur opacis :
121 obsedere cavas valles, a collibus unde
122 reddita vox venit, quatiuntque volantia montes
123 verba virum, silvam, vacuasque reverberat umbras
124 murmur, et antra ferunt fractas super aethera voces.
125 Tantus amor juvenum crudelem avertere pestem !
126 Cunctantes socios, aciesque resistere tantas
127 ut vidit, facinus ! Furibundis vocibus auras
128 rupit, et ante alios hoc est sermone locutus :
129 "Quid stamus ? Properate, viri ; quin ocius omnes
130 ingredimur silvas, sociosque relinquimus isthic,
131 qui teneant aliqui saltus, atque ardua cingant
132 omnia ? Nonne feram nobis e valle putatis
133 posse dari, nullo latebras lustrante per imas ?
134 Non ita : nam memini nostris regionibus apros,
135 informesque diu venari in montibus ursos,
136 speluncis latuisse feras, ac retia cervos
137 fugisse, et voces saevorum audire luporum,
138 Itala venatu quoniam indulgere juvenus,
139 montivagas agitare feras consuevit, et omnem
140 pernici studio nemorum perferre laborem.
141 Contenti parvo pueri memora avia lustrant
142 adsueti magnis acies inducere silvis :
143 telaque bina ferunt lato splendentia ferro,
144 aut flexos humeris suspendunt acribus arcus,
145 fulmineisque ferantur equis : cibus omnibus idem,
146 flava Ceres, parvaeque simul data frusta ferinae,
147 omnibus his liquidas metitur cantharus undas :
148 sic etenim teneros rigidi monuere magistri.
149 Justitiam didicere prius, puerique volentes,
150 quod rectum novere, colunt : mox acrior aetas
151 venit ubi, et firmos exegit fortior annos,
152 venatus varios, saevoque simillima bello
153 proelia robustis juvenes imitantur ab annis.
154 Hinc magni fera bella viri, clarosque triumphos
155 nanciscuntur, et hinc meriti potiuntur honoris
156 laude senes Itali : neque enim Saturnia tellus
157 deliciis hebetata jacet. Puer ipse per altos
158 errabam montes ; mediis e vallibus apros
159 saepe puer solus latebris exire coegi,
160 et patiens virtutis eram ; frigusque, famemque
161 saepe tuli in silvis, rupes et tecta subibam,
162 si quando omnipotens vasto tonuisset Olympo,
163 et quateret rapidos australi turbine nimbos.
164 Tantus honos praedae ; tanto venatus amori !"

165 Dixit ; et audaci sociorum voce momordit
166 pectora, et ante alios silvas ingressus opacas
167 lustrat, et instantes tutatur voce molossos.
168 Cetera turba virum sequitur, clamorque per imos
169 ingeminat valles, vacuasque reverberat auras.
170 Ac velut ille lacum saxo percussit, et undis
171 pastor in aequoreis spatium secrevit aquarum,
172 ingenti sonitu circum spatia unda recessit
173 paulatim, fluctusque , et caerula magna refundit,
174 donec in extremas veniunt media omnia ripas :
175 haud aliter pennata virum juga summa petebant
176 verba procul, passimque dato stridore volabant.
177 Hos inter plausus, nemorumque sonantia lustra
178 pulcher equo Tydeus alacri defertur, et auro
179 insignis puer egregiis jam laetus in armis
180 optat adire feram ; jam jam cupit omne periculum.
181 Posse pati : tantum generosis aemula virtus
182 usque adeo pro laude ferox ! Cervumque repente
183 ut vidit, tum quadrupedem puer ilicet acrem
184 pressit , et ante alios silvis sese obvisus altis
185 credidit, obscurosque petit, loca devia, sentes,
186 praecipitatque fugam rigidis calcaribus urgens,
187 obvia sed celeri trepidus secat omnia cursu
188 cervus ; at ille solo querna ab radice retentus
189 ore momordit humum, pedibusque per avia primis
190 succidit in pronum ; sedet imperterritus audax
191 magnanimusque puer : gemuit Meleagros ut illum
192 prospexit : "Cur, inquit, equum, carissime Tydeu,
193 duxisti in silvas ? Non haec loca debita cursu,
194 frater, ait, desiste puer me carior istis
195 viribus incassum caecis erroribus uti
196 parce animo audaci." Dixit, pariterque cucurrit,
197 et pariter prono labentem tergo frater
198 suscepit, tergoque alacrem componit equino.
199 Tum socios, nam propter erant, adspectat , et ollis
200 ostentat carum medio in certamine Tydea.
201 Obstupuere animum pueri surgentis : at ille
202 egregii insignis forma stetit aureus acri
203 vectus equo ; niveumque labor suffudit honorem
204 purpureo candore, genasque infecit eburnas.
205 Aurea quin etiam micuit coma : lactea cervix
206 aurato innexa est filo, chlamydemque rigentem
207 indutus fulvo, genitrix quam texuit auro.
208 Hanc speciem expleri numquam, Meleagre, tuendo
209 posse putas : qua laetitia, quo deinde dolore
210 adfectus, miserande, cades ? Mortalia rumpit
211 vota deus : moriendum homini ; nec cognita fati
212 certa dies. Desiste decus sperare futurum,
213 fata verant. Tum turbo lacum, quem ripa sonoris
214 cinxit arundi nibus, silva videre profunda,
215 fons erat e viridi decedens pumice, juxta
216 labitur in fluvium, glaucaque repullulat alga
217 unda recens, riguasque sonant adspergine ripas
218 lambit, et alta lacu largum se laxat in arcum,
219 dulcis et ipse liquor miseris gratissimus aegris,
220 vana malis requies, siccisque doloribus haustus

221 optatus quondam multis, dum languida serpit
222 ossibus, et tenues febris depascitur artus.
223 Plurimus amnis agit flavas in gurgite arenas
224 argento similis, fundoque educit ab imo.
225 Mille rosae texere solum, floresque virebant
226 purpurei, et vario veniebant pabula fetu.
227 Planities utrimque jacet, sed pronus in ipso
228 margine collis erat, quo se jactare volucres
229 saepius, et pennas hiberno ostendere soli.
230 Arbuteae circum silvae fudere coruscas
231 umbrarum scenas, horrendaque saltibus arva
232 stant passim : hunc nymphae miro venerantur honore
233 namque colunt fluctusque vagos, ripasque virentes,
234 et Genium, Fontemque tremunt. Sacer iste Dianae
235 dictus erat, si fama fidem secat ulla vetustam.
236 Cadmi progenies illis temerarius undis
237 te nudam nivea vidit, Latonia, forma :
238 haud impune tamen ; cervus mentitus acerbo
239 vulnere corde feri tantum, non crinibus usus
240 infelix periit canibus laceratus amicis.
241 Actaeona die spatio noctisque vocabat
242 turba sequens, noctu ingeminant, nullumque sequentes
243 nullus Agenorides silva reperitur in illa.
244 Quem dederant leto rapidae gemuere Lyciscae,
245 paenituitque deam facti, flevitque Diana,
246 fleverunt silvae, fleverunt Ogygiae arces,
247 mater et infelix in montibus insanivit.
248 Haud procul hinc stagnum vastum, pigramque paludem
249 monstrat iter, quo se solitus mersare profundo
250 gurgite dirus aper : fontemque et tarda requirunt
251 flumina : et ecce feram glauca prospexit in ulva
252 Aeacides Peleus, fraterque Menoetius : ille
253 mersus agit geminos, veluti duo fulmina, dentes :
254 protinus amne cavo pars cetera labitur ingens
255 subter aquas : liquidis spinae nemus eminent undis.
256 Tum sic Aeacides : "Juvenes, densate coronam,
257 cogite quisque suas, in grandia cogite partes.
258 Obsequia, et telis totas circumdate ripas.
259 Hoc natat in fluvio sus horridus aequore summo
260 ostentans geminos, veluti duo fulmina, dentes :
261 esse volo tutos comites quam perdere ; namque
262 certa salus procerum clausis monstratur in undis."
263 Dixit. At ille virum strepitus audivit, et illum
264 territat ; horror habet, latrantiaque ora. Requirit
265 auribus in caelum arrectis : tum turba sequentum
266 accelerat, certantque feram lustrare latentem,
267 tollentemque armos, et jam sicca arva tenentem.
268 Ilicet in numerum cuneis sese omnia densis
269 corpora magnanimum glomerant utrimque virorum.
270 Ille ubi mille canesque citos, mille arduaue arma,
271 conclusosque lacus, fluviumque et stagna teneri
272 vidit, in iliceo fixum se stipite sistit,
273 exspectatque canes, canibusque minantia monstrat
274 ora ferox, nullusque canum se jactat in hostem.
275 Parte alia stat vasta palus ; hinc terga sub alto
276 robore tecta tenet : jaculum Caeneia virgo

277 torsit, et iliceo discussit subere partem ;
 278 et nisi saevus aper caput acclinasset, ab illo
 279 vulnere fixus erat. Doluit Tegeaea virago,
 280 et doluit secum lacrimis Meleagros obortis.
 281 Tum clamore canes urgent, animosque secundant
 282 illorum : at Sagaris, formaque Celaenus opaca,
 283 et latrator Hylas sequitur, claudusque Melampus,
 284 quatuor audaces sola de matre molossi,
 285 quos consanguineo juveni mandarat adultos,
 286 Amphiarae tibi, victis revocatus Iberis
 287 Amphitryoniades decus auxiliumque rapinae,
 288 armentique simul requiem pecorisque salutem.
 289 Venerat Italiam Danaum fortissimus heros
 290 Amphitryoniades, et regni eversor Iberi
 291 Geryonem aeternae dederat per vulnera famae,
 292 Evandrique domum, et Saturnia liquerat arva ;
 293 semibovemque virum Stygias damnarat ad umbras ;
 294 victor et Aoniae laetusque ad moenia Thebes
 295 retulerat partum pariter cum laude laborem,
 296 et monumenta sui tanti certaminis heros
 297 quatuor ille canes claro dedit Amphiarao.
 298 Ergo animis violenta canum moribundaque turba
 299 laudibus accensas renovant in proelia vires,
 300 perturbantque feram latratu, atque acribus instant
 301 insidiis : sonat omne nemus clamore virorum
 302 ingenti ; canibusque favent : amor omnis in illum
 303 urget, agitque sua cupidos pro laude molossos.
 304 At fera fixa manet, dentesque ostentat eburnos,
 305 nec via certa viris ulla est : cinxere paludes
 306 omnia ; tum celeres omni virtute sagittas
 307 expediunt, arcusque manu, pharetrasque crepantes
 308 exercent, clangorque cavas diverberat auras.
 309 Ac veluti aeriis castellum in montibus olim
 310 mille duces saevis certant evertere telis ;
 311 tanta mole manet, tantisque reposcitur armis
 312 dirus aper : fremuere canes, et laudis amore
 313 decrevere animas pulchro diffundere leto ;
 314 non impune tamen : duos nam secat ore cruento
 315 ille canes, Sagarimque citum, nigrumque Celaenum.
 316 At duo magnanimi fratres, rapidusque Melampus,
 317 et latrator Hylas fraternos maxima manes
 318 obsequia ulcisci toto conarier astu,
 319 et laniare ferum caris pro fratribus audent.
 320 Emicat ille ferox, et Hylam rapit arduus ; illum
 321 nox tegit, et tenebris oculi fuscantur abortis.
 322 Alter abit, nec claudus eum pes laedit, et olli
 323 fit fuga, et ante Notum Zephyrumque per avia fertur,
 324 luctanturque viri pigram transire paludem.
 325 Fessus erat vario juvenumque canumque tumultu
 326 dirus aper : proceres tantum clamore laborem
 327 sustulerant ; neque enim fas est transire paludem ;
 328 tela modo, et Lycio jactabant spicula nervo.
 329 Venerat auxilio Lycia de gente Lycaon
 330 insignis pharetra juvenis, celerique sagitta,
 331 montivagas agitare feras, cervosque fugaces,
 332 nec non et fulvos solitus turbare leones,

333 horridus, et rapidi perfultus pellibus ursi,
334 cui caput hirsutum malae texere lupinae.
335 Mille viros olim jaculis tremefecit acutis
336 solus arundinibus solitus contendere Parthis,
337 Hyrcanisque puer Persas superare sagitta,
338 et certare Dacis arcu ; quem Phoebus Apollo
339 mittere tela feris, capreisque fugacibus unum
340 edocuit, spoliisque suarum horrere ferarum.
341 Hunc postquam videt Oenides, talibus heros
342 adloquitur praestantem animo, et virtute frementem.
343 "O Lyciae virtutis honos, ubi certa, Lycaon,
344 tela tibi quondam ? Pulsa est quo gloria famae,
345 qui nulli Lycia solitus concedere ? Ubi arcus
346 insignes olim venatibus ? Ergo age Phoebus
347 tela favente jace, et pulchrum pete primus honorem,
348 aut arcus mihi trade tuos." Sic fatus : at ille
349 suspiciens : "Cur, inquit, ego crudelia contra
350 numina tela feram ? Prohibet Latonia ; namque
351 ipse ego et his oculis dudum vigilantibus hausi
352 quum deus eripuit ferrum, quod Iasonis hasta
353 pertulerat : vidi, et stupui cadere illud ab hasta."
354 Dixit ; et adducto telum tamen ille lacerto
355 viribus incurvo direxerat omnibus arcu,
356 arcu, quem manibus fabricavit Daedalus Idmon,
357 deque viri digitis crepuere micantia tela.
358 Non tamen ipse feram potuit fixisse, pacisci
359 quamprimum cupiens crudeli vulnere vitam.
360 Haec pennata refert miserando pectore dicta.
361 "Quid stamus ? Properemus," ait, "non jam ulla recuso
362 vulnera : primus ego mortemque decusque subire
363 constitui, faxo : sociis exempla vocatis
364 digna putent, longosque mei memoretur in annos
365 nomen, et innumeros moveat mea fama minores.
366 Quin agite in pontem silvas et robora summis
367 accumulemus aquis : faveat fortuna priori,
368 audentique aliquid : neque enim vos parva manebit
369 gloria." Sic fatur ; primusque erumpit in hostem,
370 horrendumque tonans spoliis gaudebat opimis
371 ire prior, tantoque ferox horrere tropaeo.
372 Quo fremitu caluere viri, mentesque latenti
373 laetitia extollunt ; resonant silvaeque paludesque
374 et nemora et montes : tantis it clamor Olympo
375 plausibus : erumpunt, caelumque fragoribus implent
376 magnanimi proceres : patrios servare penates
377 arvaque, et hoc monstro justos prohibere colonos
378 instaurant acies, rursusque et grandia cingunt
379 ora plaudis : eunt voces super aethera vastae,
380 telaque densa cavas manibus mittuntur in auras.
381 Ille videt, spectatque viros, atque horridus adstat.
382 Olli armis fecere viam, trabibusque recisis
383 ponte dedere graves silvarum in gurgite truncos,
384 insonitque palus, atrae gemuere lacunae,
385 et lita limosa maduerunt arbuta lymphae.
386 Quo sonitu nemus omne strepit reboante ruina,
387 et stagno retrahente sinum, redeunte lacuna,
388 murmura dant ripae , summisque reverberat undis

389 lymp̄ha trabes ; virgulta super, cratesque, sudesque
 390 conjiciunt, quod cuique viro dator urget in artem
 391 ingenii pars quaeque sui ; tam frondea lento
 392 vimine texta ferunt, avibus nam plurima texta
 393 agricolae posuere, quibus captare volucres
 394 possent, Strymoniasque acies, raucasque phalanges,
 395 quaeque aliae cultis segetem rimantur in arvis.
 396 Haec proceres, tantae queis non sunt proelia curae,
 397 tegmina diripiunt campis, cratesque cavatas
 398 in pontem cumulant, clausaque obtexitur unda
 399 ipse lacus, tenuemque juvat transire paludem.
 400 Ille ubi mille virosque ferox, mille arduaue arma
 401 se penes adspexit, liquidis sese improbus undis
 402 credidit, atque lacus, qua parte minora sequuntur
 403 flumina, pronus adit : telum Tegeaea virago,
 404 dum natat, intorsit nervo, collumque superbi
 405 fixit apri jaculo, ferrumque sub aure reliquit.
 406 Olli laetus amor primum dedit acer honorem.
 407 Laetitia fremuere duo, Meleager et illa :
 408 invidere alii tantam muliebri secutum
 409 esse decus laudem : tum sic Calydonius heros
 410 primus ait : "Quas, dia, feram tua praemia grates
 411 ingentes, o fama virum haud ignara priorum ?
 412 Namque alio quo nam, Virgo, te nomine digner ?
 413 Non tamen incassum pro me patiere laborem
 414 quem tu cumque feres. Nam si victoria nobis
 415 cesserit, obtestor, primo potiere tropaeo."
 416 Haec ait : ille ferox ferrumque auremque cruentam
 417 concutit, arboreosque acuit duo fulmina dentes,
 418 et vasto sonitu natat hispidus, altaque pulsat
 419 litora, setigeroque fluunt de corpore lymphae ;
 420 concurruntque viri, telisque urgentibus instant.
 421 Undique circuitum densa fulsere caterva,
 422 nec potis ille viros medios perrumpere, nec fas.
 423 Tum Pater omnipotens claro sublimis Olympo
 424 pendentes terras, pelagique sonantia circum
 425 litora despexit, nec non Calydonia regna.
 426 At Trivia, ut videt genitorem in culmine mundi
 427 stelliferi spectare duces, mortaliaque arma,
 428 "En, ait, in quanto rerum spes cardine nobis
 429 sit posita, et quo nam Superis fortuna recedat !"
 430 Nec minus audaci magnum cum voce Parentem
 431 adloquitur, dictisque suas erumpit in iras :
 432 "O Pater, o Superum genitor, tutorque deorum :
 433 nam quid enim restat me me implorare ? Subegit
 434 femina semiviro jam nunc facilis Meleagro :
 435 et merito : quid enim potui mortalia demens
 436 arma pati ? Lapitumne genus miserabile Mavors
 437 perdidit ? Et valui Nioben cum prole superbam,
 438 diis quamvis genitam, Stygias demittere ad umbras.
 439 Jam satis atque super genitricem impune vagantem
 440 per freta, per terras vetuisse a fontibus ipsis,
 441 nec natam toties crudelibus urere flammis,
 442 quam peperit Latona, tuam, quae causa malorum,
 443 summe Pater, quo dira virum de sanguine proles
 444 diis inimica tuis, detestatorque tuorum

445 ille senex ? Saeva ne iterum de stirpe Lycaon
 446 alter agat magnis incognita crimina divis,
 447 statne genus periisse semel mortale sub undis,
 448 Omnipotens ? Delos ne mihi firmanda per aequor
 449 altera restat adhuc ? Nam quo me litore ponam
 450 amplius ? Ipsa Jovis magni Latonia virgo
 451 pellor ab Oenida : quis enim certaret amanti ?
 452 Da, genitor, si justa peto ; si cura tuorum
 453 ulla manet, fera nostra viros prosternat, et illum,
 454 qui caput est, patriisque duces excivit ab oris."
 455 Talia jactabat furibundo pectore dicta.
 456 Olli prima refert mundi sors ore venusto
 457 Jupiter, et fronti divinum inspirat honorem,
 458 ambrosiosque deae componit vertice crines
 459 permulcens niveam flava cervice Dianam,
 460 surgentemque levat dextra, firmatque rogantem.
 461 Mox ait : "O Virgo gelidi regina Lycei,
 462 sit satis hoc animo Superum placuisse Tonanti
 463 hactenus, et Fatis ; nam sic voluere Sorores,
 464 saecula quae ferri deducunt vellere , et atro
 465 stamine versatis rimantur tempora fuis.
 466 Namque tibi referam cunctas ab origine causas
 467 urgentes, Parcasque , et ineluctabile Fatum.
 468 Thestias, (ut nosti) quum te, Lucina, vocaret
 469 enitens partu primis Meleagron in horis
 470 vidit adesse deas Erebi de sede profectas
 471 fatali gemitu, maestisque horrere querelis,
 472 infantemque truces magno spectare tumultu ;
 473 atque unam rapuisse manu flagrantis ab igni
 474 stipitis exiguam partem, verbisque, recepto
 475 torre, dedisse graves tali clamore furores :
 476 stipes, et iste puer proprios servetur ad annos ;
 477 et totidem subeat miserandae tempora vitae.
 478 Audiit has voces genitrix miseranda cubili
 479 aure suo posita : celeres abiere Sorores.
 480 Illa tremens partu, magnoque labore resurgens
 481 corripuisse manu, torremque recentibus undis
 482 exstinxisse igni stridente miserrima fertur.
 483 Custodit, servatque suo pro pignore torrem.
 484 Sed nunc magna paro pro te, mea nata, tibi que
 485 subsidia ingenti auxilio : namque impia mater
 486 uret utrumque simul, torrem, gnataeque ; nefanda
 487 clade dabis saevo nimium miseranda furori.
 488 Ne dubita : promissa dies, ac debitus ordo
 489 quemque manet, sequiturque suum fortuna periculum.
 490 Jam misero Meleagros erit laceratus in agro
 491 crastina quum medium lux alma accenderit orbem."
 492 Dixerat. Illa deum tremuit, Patremque potentem
 493 est confessa libens : vastum concussit Olympum
 494 numine terrifico Pater aegide pectora cinctus,
 495 Terrigenas terrere solet qua mille gigantes.
 496 Terribilis visu centum serpentibus Aegis
 497 fulta riget : populi arma viris, populi arma minantur,
 498 et caelata fremunt effuso sanguine bella.
 499 Hinc furor, inde metus, animique insania caeci,
 500 et dolor, et rabies, et durum in vulnera letum.

501 At proceres, metuenda phalanx, rapidique molossi
502 circumstant, piceisque sonat nemus omne sub antris ;
503 tardaturque fuga multa, tantoque labore
504 dirus aper, nec ferre gradum valet ipse per hostes.
505 Olli armis animisque vigent, fremit inclyta ferrum
506 turba ; ruunt juvenes, silvasque lacusque lacesunt,
507 tortaue tela volant, glomerataue saxa per auras.
508 Ille ubi mille viros, et mille sonantia circum
509 arma videt, totas demum collectus in iras
510 infremuitque ferox, Alcaeique arduus altum
511 it femur, arboreosque vehit per viscera dentes.
512 Tres quoque Talthybio genitos praecone furentes,
513 ingentemque Boram : cedit et temerarius Antheus
514 dum velit auxilio miseris fore : tollitur ingens
515 scilicet in scopulis concussa per ardua clamor.
516 Est locus, occurrit caelo quo plurimus alto
517 collis, et ingenti despectat vertice valles,
518 longus inaccessos convexa per avia calles.
519 Vix ea concessa est suibus via, vix ea capris
520 est adeunda feris : adeo latera utraque pendent
521 interrupta situ : cupit hunc adscendere montem
522 dirus aper, mediosque viros erumpere, et arces
523 umbriferas intrare, jugisque horrere repertis.
524 Tum demum enitens mediis sese hostibus infert
525 speque metuque ferox, Pelagonaque sanguine largo
526 et Latagum domuit, ceciditque in vulnere magnus
527 Hippolamon : periit positus Enisimus armis
528 Hippocoontiades, docuit quem Cynthia quondam
529 venatus varios : sed non ars illa cadentem
530 sustinuit, mediaque miser raptatur arena.
531 Pars jacit in tergum durum tela irrita vasto
532 verbere, nec pulso sequitur de corpore sanguis ;
533 et tamen infixam collo videre sagittam
534 virginis, et totas juvenes accendit in iras
535 dulcis honos, tantae venturaue gloria famae.
536 Emicat ante alios, et vasto robore pinum
537 viribus Oenides summis emittit : at instar
538 fulminis hasta gravi sonitu volat incita rauco
539 turbine per rigidos humeris languentibus armos,
540 ossaque fracta feri spina crepuere bisulca.
541 Ingeminatque petens lato duo vulnera ferro
542 gutture, perque cavas fauces venabula largo
543 sanguine commaculat, volvitque in pectore telum
544 arboreum. Ille gemens oculorum horrentior orbes
545 auget, humi versans ingentia terga ; cadenti
546 fit strepitus, quantum fluvii sonat unda Ligusti
547 quum Padeo ingenti casu de litore quercus
548 concidit, haud alio sonuerunt omnia pulsu.
549 Victor ibi ante alios, tantoque labore superbus
550 constitit in geminas alacris duo fulmina plantas
551 arrecto capite, et socios adspectat ovantes,
552 ense manumque onerat violento, ac vulnerat hostem,
553 concurruntque viri, jactataue tela cruentant.
554 Ac velut invisum si quando Etruria regem
555 infandas caedes molitum civibus olim
556 saeva premit telis, justasque ab sanguine poenas

557 accipit, et lacerum fodiunt thoraca, feraeque
558 circumstant miseri morientia lumina gentes :
559 sic ruit horrendum in monstrum gens omnis, et arma
560 expediunt cuncti setosa in terga, virosque
561 ferre juvat meritum postremo in fine laborem.
562 Nondum Phoebus equis medium calcabat Olympum,
563 ense cruentato fatur Calydonius heros.
564 "Magnanimi o, audite, viri quicumque secuti
565 subsidia, et laudum experti majoribus armis
566 olim ; etsi mea facta, tamen sint splendida vestro
567 auxilio , et nusquam virtus mea major haberi
568 visa fuit ; gaudete, viri, juvenilibus ausis.
569 Stravimus iratae monstrum exitiale Dianae,
570 prodigiumque novum ; manibus jacet horrida nostris
571 bellua, demeritasque dedit mihi Delia poenas,
572 quam propter damnum quarto jam gessimus anno.
573 Quare agite, et certos juvenes qui laeta reportent
574 nuntia legatos patriam mittamus ad urbem,
575 sacra Jovique Pater, cunctisque ex ordine divis
576 instaurata ferat templis, et mactet honorem.
577 Interea nos magna virum, quae plurima campo
578 strata jacent, solitae mandemus corpora terrae,
579 quo tuto Stygias possint Acherontis ad undas
580 ferre pedem, et vano meriti decorentur honore.
581 Hoc agite, o socii, primum, mox deinde paterna
582 tecta petamus, equosque simul, juvenesque levemus,
583 et comites curemus, ait ; neque corpora vestra
584 debilitate, viri ; neque enim mihi cetera curae
585 cara minus commissa, duces, quam nostra videntur :
586 ingratum neque ductorem frigere necesse est,
587 cui populi et procerum tanta est conversa juvenus."
588 Dixit, et auratae vaginae in viscera retro
589 crure tenus medio pendentem compulit ensem.
590 At puer aereis Tydeus sub collibus errans
591 quaerit aprum ignarus, solusque per avia fertur,
592 ut qui sese animo speret majore tueri.
593 Jam magis atque super veterum securus avorum,
594 magna movens animo primis monimenta sub annis
595 ibat, equumque alacrem laxis agitabat habenis.
596 Hunc ubi magnanimus Nestor conspexit in armis,
597 "Unde emergis, ait, puerum pulcherrime Tydeu ?
598 Jamdudum crudelis aper jacet ; adspice fratrem
599 magnanimum, praestantem animo ac virtute frementem."
600 Obstupuit, doluitque puer quod solus abesset,
601 germanumque superbus adit, velut altus Apollo
602 linquit ubi Lyciam et magnum Jovis intrat Olympum,
603 Mavortemque petit perfusum sanguine fratrem.
604 Haud aliter, si humana deum componere summis
605 laudibus acta licet, nemorum per devia Tydeus
606 fertur, et ingentes animo metitur honores.
607 Ecce autem auxilio patriis veniebat ab oris
608 Amphitryoniades, cui jam comes arma ferebat
609 dira Philoctetes : humero tenus hirta leonis
610 tegmina, suffultumque latus mirandus et ingens
611 eminus ingreditur : tanto terrore movebat
612 ille pedem, et socios ter io quater ore vocabat.

613 Audiit hunc primus longo Meleagrus ab agro ;
 614 obstupuit, magnoque virum rumore recepit,
 615 obvius atque illum regali fronte salutat.
 616 "Salve, o vera Jovis proles fortissime rerum
 617 Alcide : quae causa morae te tanta repostum
 618 his tenuit sociis decus auxiliumque tuorum
 619 monstrorum domitor ? Qui si virtute fuisses
 620 ipse tua poteris solum gestare tropaeum.
 621 Nam neque parva geris : cuncti te uno ore fatentur
 622 ingens obsidium monstris, hominumque salutem
 623 esse piam generi fama est : jam clarior armis
 624 gloria tanta tuae laudis, te, maxime rerum,
 625 omnis amor, pietasque tui jam tollit ad astra.
 626 Verum, ut magna canam, tantis te laudibus offers
 627 magnanimo per bella Jovi, jam tantus in armis
 628 victor ubique pates ; tantum tibi splendida famae
 629 ascivit fortuna gradum, quam nulla tacebit
 630 posteritas : atque usque adeo tua gloria crevit,
 631 ne nostris memorare quidem, Pater optime, verbis
 632 audeat hic animus. Quid enim numerare necesse est
 633 magnanimi tot bella viri, tot tela, tot arma ?"
 634 Dixit, et amplexu juveni dedit oscula longo
 635 Amphytrioniades : cunctos simul ille salutat
 636 Thesea, Pirithoumque comes : tum Castora dextra
 637 accipit : incedunt regali maxima passu
 638 corpora priscorum solita virtute virorum,
 639 informemque feram tali sermone requirit
 640 Alcides : "Ubi prodigium , comes optime Theseu,
 641 illud, age, et vestrum, proceres, monstrate laborem."
 642 Dixerat : Aegides contra quem deinde secutus :
 643 propter aquas jacet ictus aper : conspexit et illum
 644 ducentem calidos lacero pulmone cruores
 645 vidit arenosae Tyrinthus aggere ripae,
 646 accessitque prior, teloque retexit acerbum
 647 lumen. At ille etiam atque etiam sentire videtur
 648 suspiratque tremens. Multi timere jacentem ;
 649 at non Alcides : namque ultro informe per herbas
 650 protrahit horrendum turpi tellure cadaver,
 651 miraturque animo tantam juvenile secutum
 652 esse decus laudem, dictisque accendit amicis
 653 Oenidem : "Non parva quidem tibi praemia tanti,
 654 inclite, sunt meriti : debent tibi multa refecti
 655 agricolae, et primos laudum sortiris honores."
 656 Protinus arios colles adscendere tendunt
 657 abietibus similes socii, montemque per altum
 658 funduntur : resoluta phalanx stetit omnis in altis
 659 se sortita jugis ; nec non Calydonius heros
 660 nunc hos, nunc illos duris hortatur in armis,
 661 aere gravemque ciet luctans in dura bipennem
 662 robora , et avulsa vertit radice cupressos.
 663 Nec mora : praecipitant operas, ac jussa sequuntur
 664 magnanimi proceres : sonat ictu silva securis,
 665 ingentesque ruunt summis de montibus ornos ;
 666 contextas statuere pyras, atque aggere summo
 667 convectant gelidis conlapsa cadavera membris :
 668 nec non more patrum circum quater arma tulere,

669 terramque, stratumque solum super usta dedere
670 corpora, praecipitesque rotas, currusque gementes,
671 quadrijugesque citos, et equum spumantia frenis
672 ora secutorum famuli flexere virorum.
673 It gemitus juvenum caelo, lamentaque late
674 incursant plausa geminata per ardua silva,
675 languescitque nemus ; singultibus insonat aether ;
676 it vapor ad Superos : solem cava nubila condunt
677 obstrusum, totoque latet caligine caelo
678 Jupiter, atque faces piceam super aethera nubem
679 paulatim evolvunt : credas tellure resolvi
680 Tartara : tantus apex flammaram in sidera fertur :
681 ardentesque viros, ambustaque membra sepulchris
682 ferre parant : unctos artus cadere alta pyrarum
683 flamma sinit subita, et cineres volvuntur inanes ;
684 vinaque pura cadis stridentibus insuper addunt
685 ossibus, atque sues jugulant in sacra, feruntque
686 Inferiis miseris ; maestis plangoribus omne
687 flet nemus : ignis edax silvas populatur acernas :
688 adduntur tumuli, et tumulis insignia figunt
689 armaque, fortuitos et acerbae mortis honores,
690 lugentemque trahunt ululatum a pectore maesto :
691 innocuae salvete animae, salvete supremum
692 aeternumque piae : Stygiam transite paludem,
693 Elysios sperate locos, sperate reverti
694 rursus in humanos, fatis melioribus, artus.
695 Talia pro sociis proceres dum forre laborant,
696 nuntius admonuit, jussitque accedere ad alta
697 atria, quae quondam nemorosis montibus ipse
698 rex hominum, et populi pastor Parthaone cretus
699 fecerat, et gratam requiem sperare solebat,
700 sive per aestivas media intra moenia pestes
701 pulsus ab urbe suis ageret convivia fagis,
702 venatus seu forte novos agitare liberet.
703 Nam perhibent, Calydon quamvis sit montibus altis
704 imposita, innumeras in se traxisse paludes,
705 stagnantesque lacus, et averna voragine vasta
706 flumina, et infectas utero exspirasse mephites.
707 Ergo marmoreum solium, sedesque superbas,
708 auratasque fores, auro argentoque columnas,
709 et solidas elephante trabes rex maximus illis
710 fecerat, et Steropes illic caelestia divum
711 tecta bonus mera signis simulaverat arte.
712 Centum aditus, centum aere sonant stridentia verso
713 ostia , centenis stridebat postibus aula,
714 versaque cardinibus centum turbabat ahenis
715 porta domum, et placidum rumpebat rauca soporem.
716 Roboris aeterni muros de marmore binis
717 turribus in caelum summisque minantibus astris,
718 mirum opus et visu spectabile, mille columnis
719 porticus in vacuum mediaque reducitur aula.
720 Interiore loco virides pulcherrima pinus
721 ostentat ramos ; cujus de vertice largus
722 fons fluit, et lapides dejectis insuper undis
723 elicit, et placidos aestivo sidere somnos
724 suadet, et optatos diffundit mente sopores.

725 Nam labat in fluvium, glaucaque repullulat alga
726 lympha recens, guttisque ciet cava saxa caducis.
727 Hoc ubi decrevit. Proceres Calydonius heros
728 ire jubet subito , ne quis praecepta recuset,
729 advertant gressus, pariterque in tecta recedant.
730 Tum duo magnanimi juvenes, quorum alter Amyclis,
731 alter ab Italia, Polluxque et Faunus ovantes
732 inter se tali tandem sermone loquuntur,
733 et prior haec Pollux : "Italum vir maxime gentis,
734 et Pico generate, decusque et gloria magnae
735 Hesperiae, quanto mihi mens exardet amore
736 venari, atque recens aliquid de montibus istis
737 ferre domum, et mecum socium te adscire per arces
738 aérias, summoque plagas intendere monti !
739 Si placet hoc, animoque sedet sententia caro,
740 linquamus socios omnes : nos nostra sequantur
741 auxilia, et jam nunc silvis instemus opacis."
742 Cui contra Faunus : "Jovis o clarissima proles,
743 venimus auxilio pulchram Calydonis ad urbem
744 ambo armis animisque simul in cuncta parati
745 obsequia, et magnum Oeniden per saeva secuti
746 proelia, terribilemque ferae praeferre laborem,
747 magnaue sollicito perfecimus omne petenti
748 auxilium, merita et tanti nos fama laboris
749 adjuvat, ingratosque putet per secula nemo.
750 Nos, ventura manet nostros si tanta nepotes
751 fama, jubet fessos omnes Meleagrus ad alta
752 atria nos pariter gressus convertere, et isthic
753 lassa levare viros noctem , ne temne, futuram
754 corpora : praeterea juvenes parere roganti
755 usque decet." Sic fatus erat : quem deinde secutus
756 Tyndarides : "Quin , Faune, tuae sententia menti
757 certa sedet ; si quippe adeo ? Et parere velimus,
758 Oenidem adloquimur, sociosque hortamur ovantes
759 nobiscum ut veniant." Tum sic Saturnius heros :
760 "Ique, redique celer, juvenemque adfare vagantem,
761 dum tempus sinit : Oenidae ut jussa sequamur
762 huc responsa refer ; sed opus non plura referre
763 tum fuit : Oenides in coetus agmina totis
764 jussit adire locis, medio quorum ordine summo
765 sic fatur tumulo : "Socii fortissima rerum
766 pectora, magnanimique duces, quando omnia magna
767 et debere reor vobis , et tanta recordor
768 subsidia, et vestrum tanta virtute laborem ;
769 venari si forte aliquos juvat, ire per altos
770 decrevi montes, sin, et cito tecta paterna
771 accelerare libet, vestris ego nempe paratus
772 obsequiis, in utrumque libens ego jussa capesso :
773 consulite, et mandate, viri." Nec plura profudit.
774 Tum pater Alciden : "Agedum, Meleagre, sequentes
775 duc per aperta viros, et corpora fessa labori
776 deme ; patrisque domos, et tecta superba petamus."
777 Haec ait. Ecce autem per summa cacumina cervus
778 ante Notum, Zephyrumque fugit ; prior ipse Melampus
779 vidit, et instanti similis fuit ore secutus
780 terga, fugamque feri latranti fauce fatigat.

781 Nam pedibus nigris, variata fronte Melampus
 782 primus erat, morsuque prior delusus iniquo est.
 783 At fera terrifico rapidos glomeratur in arcus
 784 mota pedum sonitu, pulsataque verberat arva,
 785 venerat auxilio placida nutritus in unda
 786 Battalides pharetra exsultans, facilique sagitta :
 787 non tamen ipse feram potuit fixisse volantem,
 788 quamvis prona cava convellit tela pharetra.
 789 Illum tota phalanx primum risere minantem,
 790 tollentemque iras, et inania verba moventem.
 791 Amphiaraus ubi media intra septa receptam
 792 vidit adesse feram, Phoebum cum voce precatur :
 793 "Phoebe tui custos semper bone vatis Apollo,
 794 da, Pater, emeritus macta virtute Sacerdos
 795 hoc habeat ; si fama tamen sit sternere cervum."
 796 Dixit, et acta manu stetit ilibus acris arundo,
 797 et cervum effuso pennata cruore volantem
 798 infecit, largasque dedit fera sanguinis undas.
 799 Non tulit Oenides imbellem errare per agros
 800 amplius ipse feram totos, durumque tetendit
 801 arcum, et letifica defixit arundine cervum.
 802 Labitur ille gemens leto, longamque reliquit
 803 infelix animam , vitamque resolvit in auras.
 804 Tum damas trepidas summis de montibus addunt
 805 in praedam, leporesque malos, capreasque fugaces,
 806 in ludumque viri timidos venantur onagros,
 807 et septem tauros, non ulli armenta virorum
 808 commissa, et solis in montibus orta, luposque,
 809 ut voluit fortuna, duos : quin ursa per imas
 810 errabat valles ; lustris informis opacis
 811 hanc Polyphemus agit, solusque per avia magnos
 812 immittit passus, indignantemqueprehendit,
 813 evellitque solo : tum rauco in murmure fauces
 814 corrigit obnixa perstringens guttura dextra.
 815 Ut sacer aetherio caprum Jovis ales Olympo
 816 suspendit leporem, pedibusque innexuit uncis
 817 et caput et fauces, pendet pars maxima motis
 818 cruribus ; haud aliter praedam Polyphemus ad ipsos
 819 portabat socios, perluctantemque premebat.
 820 Obstupuere viri ; sed non Tyrinthius heros :
 821 "Quid si magna , duces, me vidissetis agentem
 822 Lernaeis modo monstra jugis, ferroque sequentem,
 823 serpentique caput non enumerabile magnis
 824 crescere vulneribus ; vel me silvis Erymanthi
 825 Tegeam domitare feram ? Non Herculis ursos
 826 dextra premit solum, verum rabida ora leonum,
 827 prodigium quodcumque novum est nostra subegit.
 828 Oenide, excipio partas post horrida laudes
 829 proelia, et accensae portenta perempta Dianae."
 830 Haec ait Alcides. Proceres risere ferentem,
 831 prensantemque cavas fauces, et colla tenentem.
 832 Haec ubi rapta, petunt regis mirabile tectum
 833 Oeneos : ante canes, pedites post terga sequuntur ;
 834 in medio proceres silvis referuntur ab altis,
 835 Oenidesque alios, juvenum pulcherrimus, ante
 836 fulmineo gaudebat equo : quem mille secuti

837 auratis heroes equis, et tecta petebant,
838 et paeana duces, et te, Meleagre, canebant.
839 Ac veluti Lycia rediit cum pulcher Apollo
840 Delon adire parat, maternaque regna revisit,
841 circumstant pictis Agathyrsa coloribus illum
842 agmina : sic juvenis campo Meleagrus aperto
843 fertur, equumque alacrem, et spumantia sustinet ora.
844 Ergo ubi marmoreos adventavere penates,
845 curat equos famulum manus, et jubet ordine stratis
846 cuncta parare toris : pendent aulaea theatri
847 intenti, quae plura ferunt duo maxima capti
848 corpora Centauri, quos quondam Ixione natus
849 Oenidae dederat belli monumenta vetusti.
850 Et jam devexo sol inclinabat Olympo,
851 quadrijugesque citos pelago tingebat Ibero.
852 Dant strepitum cava tecta, vias alterna retexunt
853 agmina confusas ; largis mantilia mensis
854 expediunt ; nec non trepidi venere ministri,
855 et liquidas manibus puro de gurgite lymphas
856 defundunt, summisque trahunt funalia tectis,
857 dissimulantque diem positis laquearia lychnis.
858 Tum cereris calathos, et viscera tosta frequentes,
859 et flammis in aperta ferunt ; volat altus in auras
860 nidor : edunt proceres, et cymbia spumea vertunt
861 felicitis Bacchi donum, quo sanguis, et ipsae
862 sufficiunt vires, mentemque animumque resolvunt.
863 Altera tum famuli plena statuere corona
864 pocula, tresque dapes : neque enim patiuntur iniquum
865 esse aliquid : totidem primis, totidemque secundis,
866 et mediis totidem mensas posuere secundas,
867 impositisque adimunt alacres cerealia pomis
868 munera ; tum fidibus, citharaque insignis eburna
869 incipiens Helicops geminis orditur ab ursis.
870 Ille virum magnos divumque canebat honores :
871 ut Pater omnipotens vinclis evinctus ahenis,
872 subsidio Thetidis Superos effugit inermis,
873 Junonemque ferox, Neptunum, et Pallada sprevit,
874 Centimanumque pater claro prope vidit Olympo.
875 Caelicolae Briarea vocant, hominesque vetustum
876 Aegaeona : canit Martem sub monte ligatum,
877 vinctus ubi Aloidas , Otum, fortemque Phialtem
878 carcere passus erat ; quamvis fera bella minatur
879 forte datus leto jam tum Mars ipse fuisset,
880 ni pia Mercurio, quod non solet esse, noverca
881 nuntiet : is fratrem vinclis furatus ahenis
882 solvit : ut infernum Regem Tyrinthus heros
883 mortua praedantem Pyliaque cadavera terra
884 defossa aggressum percussit, et expulit acri
885 vulnere : ut in Caelum Stygiis se sustulit alis
886 Paeonis in gremium pulsura venena dolorem
887 accipiens Pluton. Risit Jove natus ab illo
888 carmine ; quin subitis vibrata tonitrua flammis
889 o mni potentis opus cithara monstrabat eburna ;
890 quive sit aetherei divum fabricator Olympi,
891 causaque cunctarum vigeat sine origine rerum.
892 Laetantur proceres arrectis auribus ; ille

893 ingeminat solitum digito redeunte tenorem,
 894 atque eadem repetit numero modulatus eodem.
 895 Musae Olympiades carae Jovis ista puellae
 896 perdocuere virum : placidas junxere choreas
 897 certatim juvenes ; nec non Tegeaea virago
 898 Oenidae ante oculos frontem dejecta modestam
 899 stabat, et ardenti miserum carpebat amorem.
 900 Ille quidem fixos ; quis enim seducat amantes ?
 901 Semper amans oculos adversa in virgine habebat.

LIBER TERTIVS

M_3 v.1 Tum Pater omnipotens pictis discumbere mensis
 2 invitat Superos, et nectaris addit honorem,
 3 ambrosiamque novat, quae candida misceat Hebe,
 4 Trojanusque puer, pedibus sacer abstulit uncis
 5 quem quondam Phrygia raptum Jovis ales ab Ida,
 6 caelicolasque Pater cunctos ex ordine dulces
 7 jussit adire dapes. Cibus immortalis ubique
 8 nectaris, ambrosiaeque liquor fluit, aequa voluptas,
 9 aequa quies animis, nec non aeterna juvenus
 10 stat sacris renovata epulis ; amor unus, et una
 11 cura deum manet hic, illic sedere vocati
 12 dique, deaeque simul, divinaque pocula dextris
 13 accipiunt, libantque dapes, animosque relaxant.
 14 Ast ubi pulsa fames epulis, Rex magnus ab alto
 15 sic fatur solio : "Domus alta loquente Tyranno
 16 nutat, et omne fretum placidis consedit in undis ;
 17 nubiferi posuere Noti, et tranquilla quierunt
 18 flumina : paulatim silvae tacuere profundae,
 19 et nemora, et montes, nec non caelestia regna."
 20 Junonem ille prior : namque haec intenta manebat
 21 luminibus miranda novis, laterique sedebat.
 22 "Audite, o Superique omnes, tuque optima conjux
 23 et soror, et magni Saturni prima propago,
 24 et regina deum, nostrae sententia menti
 25 quae sedeat, vestroque placet quid, discite, regi.
 26 Est mihi Latonae proles mea cura Diana,
 27 quam mortale genus sacra Calydonis ab urbe
 28 insequitur : neque enim meritum dignatur honorem
 29 reddere : rex Oeneus solvat tibi, Delia, poenas
 30 actutum : per fratris aquas, Stygiamque paludem
 31 obtestor, ripasque Erebi, lucumque severum,
 32 et caligantes taetra fuligine silvas.
 33 Solvat enim, caraeque dabit crudele Dianae
 34 supplicium ; nec plura loquor : vos scire potestis
 35 quisquis is est." Dixit . Contra quem talibus orsa
 36 subsequitur conjux, dictisque irritat amaris.

37 "Heu, conjux, heu, summe deum, quae gloria tandem
38 semper erit celare deos, caramque sororem
39 consilia ? Et numquam communibus omnia verbis
40 certa loqui ? Quae causa deo secreta tueri ?
41 Nec fugit hoc mentem nostram tamen, ut reor : at tu
42 mente tua obtectum serves ; nec plura requiro."
43 Hanc Pater omnipotens dictis affatur iniquis.
44 "Parce, precor, Juno, tandem tibi nostra referri
45 consilia, et quaecumque latent scitarier, oro.
46 Quae tu cumque potes, hominumque deumque videre
47 aut praescire aliquis, prior haec, germana, videbis."
48 Hunc adversa tuens fatur pulcherrima Juno.
49 "Quale tibi verbum, divum pater, excidit ore !
50 Nam neque vestigo mentem, neque cuncta requiro ;
51 nec fas : sed certe timui ne Delia dicto
52 praetereat tua corda, Pater." Sic fatur, at ille :
53 "Sollicita, et numquam vanum saturata dolore,
54 non lateo te quippe, soror ; tentare sed ultra
55 desine : do veniam, neque enim indulgere licebit
56 ulterius, submitte animos, expunge furorem.
57 Me sine, quae placeant, peragam, pulcherrima Juno,
58 ne tibi caelicolae cuncti, si effundere contra
59 auxilium libeat, valeant consistere et ipsi,
60 quum mea semianimem manus intractabilis angat."
61 Haec ait Omnipotens, timuit pulcherrima Juno.
62 Tum vero adsurgit coram Vulcanus , et infit :
63 "Magna quidem, divi, Superis discordia coepta est,
64 et crudele manet fatum, divina profecto
65 consilia, exitium non evitabile cunctis.
66 Si jubet humani generis discordia divos
67 certare, atque epulis nostris exempta voluptas
68 pulsa cadet, si plura bonum pejora sequantur.
69 Matrem ego jam moneo, quamvis ea cuncta videntem
70 et patri meliora Jovi concedere testor
71 grata patri quaecumque velit, ne rursus, ut olim,
72 contendat genitor, dapibusque exarceat istis,
73 caelicolasque suos superis ab sedibus omnes
74 evertat ; neque enim quisquam praestantior illo
75 viribus. Hunc, Genitrix , placidis affare loquelis,
76 et tenta mulcere : pater meliora deorum
77 semper amat, magnique pius regnator Olympi."
78 Sic fatus, duplicem pateram ab cratero levavit,
79 inque manus statuit genitricis, et ore locutus :
80 "Mater, age, et patiens, quamvis irata, quiesce,
81 ne caram videam pulsari lumine matrem,
82 neu possim auxilium merita praestare roganti.
83 Nam memini quondam, dum te juvisse laboro,
84 me pede praecipitem summo deturbat Olympo,
85 perque diem longum summis labebat ab astris
86 usque cadens, parvusque mihi fuit halitus illic
87 quippe mihi et vires et non spirabile pectus,
88 quum cecidi in Lemnum." Risit pulcherrima Juno,
89 accepitque manu pateram, et libata corona
90 pocula vix tetigit summa : simul omnibus ille
91 miscebat Superis, quamvis et claudus et asper,
92 fundebatque libens, et crure lababat utroque.

93 Tum vero et dulcis risus per pectora Divis
94 contigit : artificem postquam videre labore
95 confectum, et satius ferro, massaque decorum.
96 Et Superi solvere choros, tectumque Tonantis
97 deseruere, domumque suam se quisque recepit.
98 At Deus imbripotens lectum conscendit, ubi almus
99 somnus adiret eum, propter quem candida Juno.
100 Nox erat, umbra polo terrae subjecta, silebant
101 aequora, quum medio rapiuntur sidera caelo,
102 et genus omne hominum pariter, pecudumque volantumque
103 ingeminat toto conflatum corde soporem.
104 Omnis in egregiis juvenum manus omnia tectis
105 corpora fundebant somnos per membra quietos,
106 praecipueque tori stratis torpore levabat
107 Oenides curas omnes, placidusque jacebat.
108 Illum mollis Amor claro demissus Olympo
109 turbat , et implacidum fundit per membra soporem,
110 datque levem juveni mentem, caecosque sub alto
111 pectore dat stimulos, et inania somnia figit.
112 Ilicet insomnis animus raptatur ubique,
113 ante oculos Atlanta suos, Atlanta per omnes
114 visa vias, Atlantam absens exardet, et illam
115 spectat, et insanum nutrit sub corde furorem,
116 pascitur et venis, caecaque cupidine vulnus.
117 Tum vero gelidum ruperunt saeva soporem
118 somnia, et ingemuit, sensitque in pectore telum,
119 et riguos sudore artus, madefactaque membra,
120 terve quaterve furens isthuc jactavit et illuc.
121 "Heu mihi quid facio ! Quo me fera raptat imago
122 virginis ! Unde sitis venit mihi tanta videndi !
123 Sed vidisse parum est ; juvat heu ! Nec farier ausim ;
124 exarsere faces animo mihi protinus imo,
125 nec spes ulla meos potis est arcere furores.
126 Ergo ego, quandoquidem thalami concessa facultas,
127 ingrediar, tantumque nefas patrare licebit.
128 O, quae digna satis, potius mihi terra dehiscat,
129 quam te tristis amor, quam te scelera ista secutum
130 arguat ulla dies : variant mihi singula mentem :
131 hospitium violare nefas ; data copia furto,
132 sola jacet : dubiusne trahor ? Quid cetera dicet
133 turba ducum, comitumque manus ? Vim perfidus hospes
134 adtulit ; o demens, quo te furor impius urget ?
135 Illa tibi dabitur ; pone hos de pectore questus.
136 Hanc quoque vincit amor. Vidi fera lumina, vidi
137 signa, miser : sed ubi illa tamen ? Quo proripis, inquam :
138 dura nimis, Tegeaea, mane : di pellite sensus
139 insanos. Somnusne mihi crudelia portat
140 vota, magisque novas finxere in corde figuras ?"
141 Talibus ardebat furiis agitatus, et atro
142 felle tumebat amor : neque erat rationis in illo
143 amplius illa viro quae vis usque optima quondam
144 fortis erat, fortemque animum , mentemque ferebat.
145 Ter luctatus erat thalamum infestare puellae,
146 ter pudor et virtus juvenem tenere furentem,
147 surgentemque toris, aditusque intrare volentem :
148 ter stetit in dubio quid agat, maneatne , petatne.

149 Hac se raptat amor, pudor hac impugnat amorem.
150 Nec minus interea totis Atlanta medullis
151 uritur, et caecos servat sub corde furores
152 infelix ; summus stetit imis ossibus ardor,
153 paulatimque animis cunctas effudit habenas.
154 Nec minus Oenidae virtus sub mente recursat,
155 magnaque facta viri : subit ira minantis, et apro
156 instantis fesso, et juvenis ferientis imago,
157 velocesque pedes meminit, repetitque, probatque,
158 ut stupet egregiam faciem, crinesque decoros,
159 ut subeunt oculi, venas est saeva morando
160 flamma suas : nequit expleri modo saucia mentem ;
161 usque gemens fremit insano correpta furore,
162 nec se labentem, nec se cognoscit amantem,
163 incertumque furit. Veluti cum candida riso
164 femina se tauro silvis abduxit ab altis,
165 procubuitque solo virides adstrata per herbas,
166 sub noctem repetit victrici fronte juvencam ;
167 tum furor insane miscet praecordia vaccae :
168 haud secus exustis, miserum ! Tegeaea medullis
169 carpitur infelix, totoque furentis ab ore
170 ardescunt flammae : tantus dolor aestuat intus.
171 Quem simul ac nulla potuit virtute morari,
172 luctarique, furens secum tali ore locuta est.
173 "Infelix animi virgo , quae insania captam
174 vertit, ait, mentem ? Quae vis stetit ossibus imis
175 igneae ? Quos animos mihi das, scelerate Cupido ?
176 Et pereo, et fateor ; teque, o pulcherrime rerum,
177 ante oculos, Meleagre, meos tua ducit imago.
178 Cogis enim miseram , vel me deus urit amando,
179 aut mihi nescio quid mali habent mea pectora : quid ni
180 solus amet ; sed amemus", ait. Sic inscia Virgo :
181 "Sic lubet. Incipies igitur , supplexque rogando
182 tentabis ? Juvat ire : utinam prior ille petisset,
183 aut me, aut numquam sospes vidisset amantem.
184 Forsan adorta nefas tantum committere numquam
185 venisset, Meleagre, tibi. Mentem impulit error
186 quis novus iste mihi ? Fortuna celerrima vertit
187 spes hominum. O numquam saevae Calydonis ad urbem
188 venisset fatalis aper ! Mihi si qua deorum
189 numina justa forent, ego te , Meleagre, secuta
190 ter felix, quater heu felix ! Thalamoque viroque
191 ferrer, et ante deas omnes, praeque omnibus una
192 fortunata forem. Juvat et meminisse profecto
193 quos habuit socios, tandem, quae maxima secum
194 vis comitum, quam saeva phalanx, cunctique secuti
195 unum una venire viri, quos inter iniquum
196 solus aprum domuit. Quantum virtutis ut ipso
197 instar erat ! Sed enim pereat scelerata libido,
198 quam te, sancte Pudor, solvam , et muliebris in auras
199 ardor eat, quam te violem, veneranda modestae
200 fama pudicitiae ; quid enim brevis ista voluptas,
201 insanusve furor juvat ? Et juvet usque ; quid illud
202 dulce adeo tandem ? Satis est potuisse juvari."
203 Talia virgineo referebat pectore dicta.
204 Postera puniceo fundebat lumine montes,

205 fregerat atque polum stellis Aurora repulsis.
 206 Surrexere viri Theseus, Polyphemus, et ingens
 207 Alcides, Faunusque ferox, et pulcher Iason,
 208 Tyndaridaeque duo, nec non Calydonius heros.
 209 Cetera turba ducum, et cuncti venire manipli
 210 fontis apud ripas, et summo margine palmis
 211 hausta cavis placido proceres lavit unda liquore,
 212 et laetam circum lustrarunt fomite Vestam,
 213 Vulcanumque patrem. Post hos Tegeaea virago
 214 multa morata, venit, juxta Macareia virgo,
 215 Cyreneque soror, et candida Liriopoea.
 216 Qualis apud Cynthum linquit Diana cubile
 217 purpureis Jove nata genis, mirandaque claro
 218 diva choro, laetis gestit Latona videndo
 219 pectoribus ; sic magna tuam pulcherrima mentem
 220 praetentat, Ceneu, patriis Atlanta medullis
 221 usque sedens. Stupuit faciem Calydonius heros.
 222 Egregios ardens oculos dulcissima visu
 223 ibat, et incessu miro, dea ceu nova, frontem
 224 sideream ostentans, crines per colla fluentes
 225 pendebant nodo ; tum sic Calydonius heros.
 226 "Nuntia legati patriae Calydonis ad urbem
 227 tempus adest adeant, certum nunc Oenea reddant."
 228 Nec plura effatur. Contra quem deinde secutus
 229 maximus Aegides Theseus : "Vir maxime, gentis
 230 Aetolae veterum haud umquam ignare virorum,
 231 me sine ferre tui curam hanc, tantumque videto
 232 cetera, et Alcidem socium comitemque capesso ;
 233 Tydea quin etiam patriam ducamus ad urbem."
 234 Haec ait ; Alcides contra cui dicta remittit :
 235 "Conscendamus equos : ego sum parere paratus.
 236 Vis, Tydeu, visne ire domum ? " Cui talibus infit
 237 Oenides Tydeus : "Esto tua maxima cura
 238 explorare, libens ego jam tua jussa capesso.
 239 Imperio parere tuo mihi certa potestas,
 240 frater hic ipse velit tantum, qui major et annis
 241 et virtute viget." Contra quem talibus Heros :
 242 "Vive, puer memorande diu ; tua magna futura est
 243 vis animi : nosco mentem, venturaque bella,
 244 egregiasque viri laudes ; si forte juventam
 245 adtigeris (quod di jubeant), non corpore tanto,
 246 quo frater, sublimis eris ; sed magna profecto
 247 te tua, ni fallor, tollet super aethera virtus."
 248 Tum vero pueri totis stetit igneus ardor
 249 ossibus, et quae sit talis fortuna requirit,
 250 quisve labor tantum cupido concedat honorem.
 251 Tum fratris stetit ante pedes, et talibus orsus :
 252 "Germane, Alcidemne sequar vis, care, tuumque
 253 Thesea ? Venatu neque enim indulgere juvabit.
 254 Crastinus aethereum quum sol conscenderit axem."
 255 Infelix germanus ait : "Pulcherrime Tydeu,
 256 vade meique tuique memor, caroque parenti
 257 obsequere, optatamque animis infunde quietem,
 258 et matrem solare piam, placidasque sorores
 259 adloquere ; et memora primum ut Nonacria virgo
 260 fixit aprum, caput et digno mereatur honore."

261 Vix ea. Quadrupedes frenatis oribus aurum
 262 mandentes ducunt famuli ; micat ignis apertis
 263 naribus et flammam emittunt ore, coloremque,
 264 et madidas sudore jubas, et lata sonanti
 265 pectora plausa manu, tergoque sedile bisulco
 266 adjiciunt curru : veniunt sublimis in altos
 267 Alcides Thebanus equos, et Pittheius heros,
 268 et puer Oenides, sequitur quos paucus anhelis
 269 miles equis, laetique citis vectantur habenis,
 270 et multa inter se juvenes sermone ferebant.
 271 At puer Oenides famam, summosque labores
 272 magnanimi Alcidae quaerit, gaudetque loquendo,
 273 et stupet auditis. Narrat Tirynthius olli
 274 Lernaearum fauces, et ut innumerabilis ordo
 275 defecit capitum ; quanta virtute leonem
 276 Elysium domuit ; cervam quo denique cursu
 277 defessam rigidi defixit arundine ; qualem
 278 Geryonem aeternae dederit per vulnera famae ;
 279 ut Trojam paucis nuper dejecerit urbem
 280 navibus, et meritas scelerato a sanguine poenas
 281 sumpserit, Infernumque canem, mirabile fatu !
 282 Traxerit aethereas Superorum victor ad auras.
 283 Interea comites magnus Meleagrus aperto
 284 adloquitur campo, coeunt quo plurima totis
 285 laeta manus telis, tumulo sic orsus ab alto.
 286 "O fidi comites, quoniam virtutis honorem
 287 quaerimus, et quae sit recti mihi conscia virtus,
 288 nunc vestris versate animis si praemia digna
 289 constituam, et merito reddam sua munera tanto.
 290 Itur ad horrendum monstrum, ferroque jacentem,
 291 ut vidistis, aprum : procul, hinc procul omnis abesto
 292 invidia, o socii ; certa est sententia magnae
 293 Atlantae praebere caput ; nam prima cruento
 294 fixit aprum jaculo, ferrumque sub aure reliquit ;
 295 nunc habeat partesque meas, habeatque laborem
 296 prima suum : vos digna manent majoraque dona.
 297 Namque ego perpetuo referam celata metallo
 298 pocula, et argento solida, ex auroque rigentes
 299 vestes, et galeas, enses, thoracas, et arma,
 300 ne dubitate, dabo ; liceat modo magna referre
 301 munera, fas etiam pro virgine justa fovere."
 302 Haec ait Oenides : alii invidere, decusque
 303 immortale animis stimulo doluere maligno :
 304 Sola ferat tantam media inter millia laudem
 305 femina, tristitiae cunctis heroibus omni est.
 306 Hic vero adtonitis surrexit avunculus ultro
 307 infelix animis media Plexippus arena,
 308 atque ita : "Di magni ! Quae te, Meleagre, procella
 309 insanis agitat ventis ? "ait "Unde futurae
 310 indolis effigies caro sperata parenti
 311 te fallit, genitorem etiam, sociosque fideles,
 312 et matrem, miserande, tuam, meque omnibus, unum
 313 quem colere, et magnis ausus super aethera dictis
 314 te mage, da veniam vero, precor, addere, quum me
 315 spe tanta tollebat humo tua dextra feroci
 316 freta animo quum Thessalicis exire latebris

317 Centauros cogebat, erat tua gloria major,
318 quam puero natura darer : quin ocius istam
319 exue, si vana est animis sententia, mentem.
320 Quod si nulla manet tantae te gloria famae,
321 Pirithoo, aut cuiquam magno concede virorum
322 praemia tanta, decusque tuo ne deme labori."
323 Vix ea Thestiades : surgit Calydonius heros
324 indignantem animum excutiens ; quatit ira frementem,
325 luctanti tum mente dolor stetit, atra sub alto
326 ira voluta animo, caecaeque insania mentis,
327 prae cunctis furibundus amor ; tum vertice crinis
328 horruit, et quamquam ferro irrupisse juvabat,
329 abstinuit tamen incoepto, longaeque refugit,
330 atque movens cervice comas, oculosque minantes,
331 ardentisque sinu lacrimis paulisper obortis
332 evolvens acies, saeva sic voce profatur,
333 "Plexippe, ingentes animos, an verba loquaci
334 digna viro usque feram ? Non me pietatis imago
335 ulla movet : desiste , precor, sperare futuris
336 laudibus egregium decus, et virtutis honorem,
337 difficilemque aditu laudem, quam solus habere,
338 solus adire paras : famae te fidere nostrae
339 parce, precor, patremque meum permittite juvari
340 laude mei, et matrem ; nec te dementia praeceps
341 ambiat incautum : magno concede virorum
342 Oenidae, cuiquam dicis, Plexippe, tibine
343 maxime vir comitum ? Neque enim majore tumultu
344 vesanave fuit lingua praestantior ullus :
345 quem neque venantem, neque aprum clamore sequentem
346 vidimus : indignum usque adeo si femina laudem
347 hanc habet, et prima meruit quae plura sagitta ?
348 I procul in tenebras, hominum ne vise cohortes,
349 neu pete conspectus magnorum, ignave, virorum.
350 Pirithoum invidia neque enim praeponere nobis,
351 nec merita objectare mihi, sociumque fidelem
352 audeat hic quisquam : demum, me nulla videbit
353 immemorem, Plexippe, dies meritique, locique,
354 Pirithoique mei ; quo turbine maximus hastam
355 torserit, invitis quamvis tamen omnia divis.
356 Sed meminisse nefas Tegeaeae virginis ; illa
357 scilicet extimuit ? Teque o Plexippe, secuta est
358 per latebras, densumque nemus ? Date praemia, quaeso,
359 magnanimi proceres : fateor meruisse, nec ullus
360 arguat ; illum ipsum vidi, stupuique videndo
361 dum sequeretur aprum, plantis pernicious ultro
362 praeteriit, vicitque feram : verba ulla referre,
363 verba referre aliqua est animus tibi pulse ? Fugaces
364 hoc meruere pedes, ventosaeque lingua nefandi
365 adjutrix sceleris, ingrataque cura nocendi,
366 reddendi nec justa bonis." Sic saevus, et atrox
367 increpat adtonitum dictis Meleagros acerbis
368 armipotens Calydonis honos, juvenisque superbus.
369 Hic vero ante alios surgit Neleius heros
370 hortator Pyliae gentis, monitorque suorum
371 Nestor ; ab ore viri divino nectare verba
372 dulcia melle magis, nivis instar ab ordine lapsae,

373 quam nullo ad terras demittunt nubila vento,
 374 in seriem veniunt ; tollens tum brachia caelo
 375 heros, nam placidum versabat in omnia vultum :
 376 "Hei mihi, quippe novus Parthaonis occupat urbem
 377 luctus, et extremum miseram Calydonia fatigat !
 378 Hoc velit, et vestris laetetur Delia verbis :
 379 gaudeat o nimium tandem certamina vestra
 380 audierit si forte viri Latonia virgo :
 381 estis enim insignes ambo, et virtute decori.
 382 Sed tamen et vobis olim mage fortibus armis
 383 esse virum comitem memini me : namque videbo
 384 quando aliquos tales ? Qualem vidisse recordor
 385 Caeneaque, Exadionque, aequumque deo Polyphemum,
 386 Aegeaque, Sthenelumque, Dryantaque, maxima quondam
 387 corpora, qui fortes fuerant, durumque solebant
 388 montivagis certare feris, saevosque premebant
 389 nubigenas, quos terribili cum caede sacrarrant
 390 fata suis telis ; comes his ego bella gerebam,
 391 atque mei pugnare libens pro laude volebam.
 392 A patria quin sede Pylo procul urbe profectus
 393 longinqui tellure volens, sociumque vocabant
 394 magnanimi proceres, ultro et parere volebant.
 395 Vos quoque, si fas est, mihi jam parete ; nec ipse
 396 contendas juveni praedurus avunculus : at tu
 397 parce tuae menti, et materni sanguinis altum
 398 commaculare genus : quod sis praestantior armis,
 399 et major virtute sua, pater hoc tibi Divum
 400 concessit, junctumque parens tua sanguine, et olli
 401 conjunxit, generisque sui pietate subegit.
 402 Tuque prior, quem longa movet melioribus aestas
 403 consiliis, et multa dies, desiste superbo
 404 cuncta negare viro : juvenes pejora sequuntur
 405 quos animus juvat impatiens : tu durior annis
 406 indulge juveni, nec praemia tanta volenti
 407 tradere, deme illi ; sive haec meruisse feretur
 408 per gentes, sive hoc illi tribuisse : quid oro
 409 usque adeo egregium tandem ? Sed parce tumultu,
 410 parce, decet : sit fas juveni sua dona referre
 411 quae meruit, liceatque suo medeatur amori.
 412 Dicam equidem, veniamque dabis, Meleagre, nec illud
 413 me fecisse nego : memini, et meminisse juvat me
 414 indulsisse animo." Dixit Neleius heros
 415 Nestor. Et hunc contra fatur Plexippus, et imis
 416 dat gemitus animis, atque haec super ore profudit.
 417 "Vera mones, fateor ; cunctos superare sed iste
 418 vult socios, parere nihil, nec jussa paterna
 419 ulla sequi, dubius mihi quem commiserat Oeneus,
 420 et genitrix miseranda simul : supereminet omnes
 421 is comites." Nec plura sinit Calydonius heros.
 422 "Infelix essem certe, nullusque vocarer,
 423 dixit, et adsurgit (neque enim surrexerat ante),
 424 parerem si forte tibi, Plexippe ; nec ultra
 425 verba cano : experiere manu, si forte juvabit."
 426 Talibus adversi jactabant singula dictis.
 427 Ecce autem aethereo celeris remeabat Olympo
 428 Delia lapsa Noto, nimisque accincta serenis :

429 olli operans longe Zephyrum adspirabat Apollo.
 430 Illa volans venit, et terrae defertur ad ima,
 431 infernasque movet tenebras, ciet ostia magni
 432 Ditis, et impulso crepuerunt cardine postes,
 433 Cerberus et rauco strepitu sua protulit ora
 434 implicitos quatiens furibunda sub ora colubros,
 435 sibila colla movens latranti terruit omnem
 436 murmure circuitum ; tum faucibus anxia ternis
 437 guttura terna ferox summo tenus extulit antro.
 438 Caeruleus veluti pressus quum limite serpens
 439 laesus humi jacuit jactu lacer, inde repente
 440 tollit humo capita, et vanum dat in aere gyrum,
 441 sic canis Infernus crudelia voce trifauci
 442 ora deam versus flexit, victusque resedit.
 443 Tum grandes lacrimarum amnes qui flumine largo
 444 perpetuum fundunt, animae, vitaeque volucres
 445 desivere graves poenas, et pendere longum
 446 supplicium, tantumque mali ; cunctaeque fuere
 447 immunes scelerum : tantum dea profuit ollis !
 448 Constitit Ixion, et ventos pressit inanes ;
 449 Tantalus hausit aquas ; Tityi posuere volucres,
 450 vultur et immanis rostro cessavit adunco ;
 451 Sisyphus obstupuit, saxumque immane reliquit
 452 nescius, et tenues umbrae per inania Ditis
 453 atria devolitant. Judex Rhadamanthus euntes
 454 obstupuit populos : Minos non invenit urnam ;
 455 Aeacus ignorat causas , animasque ruentes
 456 cogit, et aeterno concludit carcere sontes.
 457 Nulla ibi vox hominum sonat, et stant omnia densae
 458 caeca super tenebrae : tacet hic aeterna cadens nox.
 459 Exitus hinc nullus, aditus per mille recentes
 460 fertque, trahitque vias tristes sub Tartara Manes
 461 hic reges, saevique luunt commissa tyranni
 462 impia, et infelix polluta veste sacerdos
 463 miles et injustas caedes et funera solvit.
 464 Egregias patitur poenas qui funditus urbes
 465 evertit, seu templa deum crudeliter ussit.
 466 Supplicia injusti nimium patiuntur avari,
 467 quique fidem, et vana violarunt foedera lingua.
 468 Di tales auferre piis per saecula poenas.
 469 Omnia quae postquam vidit Latonia monstra,
 470 talibus adloquitur diram dea saeva Megaeram,
 471 quam Noctem generasse ferunt, cui tristitia semper
 472 facta, minae, variique doli, curaeque profanae
 473 sunt animis, fraudesque malae, causaeque nocendi,
 474 adsiduaeque deae miscentur pectora poena,
 475 haud potuit latuisse furor ; divamque nitentem
 476 ut vidit ; cecidere animi, tum mente superba
 477 invidiam infelix venas dispersit in omnes,
 478 ore vomens nigrum fellis cum tabe venenum,
 479 vipereosque gerens scelerato in vertice crines.
 480 "I, decus Inferni, si qua est ea certa barathri
 481 gloria, vade mali inventrix, scelerumque magistra,
 482 praecipiti te tolle Noto ; juvenemque superbum
 483 Oeneo egregio natum perfunde furore,
 484 inspiresque tuis unum de sontibus anquem.

485 Maternos accende animos, te adcinge nefandis
 486 Althaeam versare dolis, fratresque parentis
 487 interimat, si justa peto te : triste nocendi
 488 tempus adest : irae occeptae, et discordia demens
 489 aegrescit, superatque modum." Nec plura locuta
 490 deserit infernos Manes, Noctemque reliquit,
 491 Oceanoque lavit flavos Dictynna capillos,
 492 verticibusque vagis clarum conscendit Olympum.
 493 Nec mora : praecipiti tristis dea lapsa volatu
 494 deserit Infernosque lacus, Stygiamque paludem,
 495 Cocytonque luto mixtum, Phlegetontis et undam
 496 sulphuream ; tum Tartareas Acherontis arenas,
 497 fumiferam linquens taetra caligine Noctem,
 498 evolat : horridi sonuerunt crinibus angues.
 499 Eque aditu comites secum Luctumque, Dolumque,
 500 languentemque Famem, Lethum, Rabiemque, Metumque
 501 evocat : ipse Furor sequitur, dominamque volantem
 502 aequat : eunt pariter Dolor et Timor, et mala mentis
 503 Gaudia, et aethereas victrix emersit in auras.
 504 Conspicit armatos proceres, campumque frequenti
 505 concursu obsessum, nullique videnda per auras
 506 diva furens, sic magnanimum, qui primus anhelio
 507 stabat equo, Oenidem adspectans est ore locuta.
 508 "En quem fatiferae potuissent perdere Parcae
 509 infantem, ni saeva parens vetuisset ; at ipsa
 510 anguibus impexis non fuso dira Megaera
 511 perfecit." Sic fata, premit vocemque, pedemque,
 512 et jacet infelix unum de crinibus anguem
 513 pectus in attonitum juvenis, quem fixit ; at ille
 514 itque reditque cavas labefacta per ossa medullas.
 515 Hinc dea lapsa cito maestae Calydonis ad urbem
 516 sistitur, unde foret tempus nactura nocendi,
 517 delituitque locis, et opaco obscura recessu
 518 certa suum natum cupiat Althaea nefandis
 519 circumventa dolis Stygias demittere ad umbras.
 520 Interea proceres, nec non Acheloius heros
 521 adventare locum, quo maximus occubat hostis,
 522 incipiunt, longaque solum densare caterva,
 523 et clamore vias implent : velut aethere in alto
 524 constrepuere grues, pontum si forte feruntur
 525 trans gelidum, et longae glomerantur in agmine turbae
 526 Pygmaeis mala fata viris, mortemque ferentes ;
 527 cygnorumve solet compelli ad litora nubes ;
 528 sicut apes labor unus agit concurrere, et almis
 529 tecta replere favis ; aut cum formica repertum
 530 trudit onus, segnesque moras abjectat, et urget.
 531 Fervet ager, nigrasque acies dux una laboris
 532 cogit, eunt comites ; sic longo exercitus arvo
 533 fertur, et ingenti strepitu sonat arida tellus.
 534 Nec mora : triste caput secat ense, et habere cruentum
 535 imperat infelix magnae Caeneida famae
 536 praemia. Thestiades hominem ut gestare superbum
 537 vidit onus solum, furibundo est ore locutus.
 538 "Dic age, dic mulier, quae te fiducia vertit,
 539 femina et una viris tune his de mille triumphes ?
 540 Non patiar, non si ipse manu, non si ipse cadendum

541 esse rear : tantum mulier malesana tropaeum
542 pone caput, nostrumque decus : te pensa canistris,
543 bella manu gessisse virum decet : adspice vultus
544 victa meos ; concede viris, Caenei, furori
545 parce tuo ; experiere manu si forte juvabit ;
546 usque adeo crudele mori ? Quo se ira, furorque
547 conferet, o socii ? Quid aget ferroque, manuque
548 tandem , ait , Oenides ?" Nec dum tamen ista locutus
549 arripit egregium munus, terraeque volatum
550 adplicat, et pedibus foedum, multoque reliquit
551 pulvere turpatum : nec amor sceleratus habebit
552 praemia, nec proceres, nec tu Meleagre : "Quid autem
553 me spectas crudelis, ait ? Quem more dolosae
554 felis agit rabies : armis dum territat altos
555 scilicet ignoscam scopulos ; sed terreat, oro,
556 qui metuent : me nulla dies dare terga furenti
557 arguet ; illud aprum quem me fugisse fatetur
558 faxo jam taceat scelus, et mea facta fugaci
559 digna viro accipiat ; virtus tua scilicet umquam
560 nos timidos faciet." Lacrimas Tegeaea virago
561 tersit, et Oenidae flexit spectantis ad ora
562 lumina, sidereosque oculos affecit honore,
563 et niveae maduere genae, largusque per ora
564 imber iit ; Tyrio veluti violarit in ostro
565 femina ebur niveis perfundit Punica lignis
566 unda figurarum solidum varians elephantum.
567 Hanc faciem ut vidit violarier Oenius heros
568 protinus indomitas juvenis malesanus in iras
569 arsit, et atra viro rabies sub pectore jacta
570 volvitur : exsuperant furiali crine dolores,
571 et tremulis scintillae oculis ardere repente
572 sunt visae, simul arma simul capit, atque ita summum
573 aethera testatur : "Scelus hoc, pater optime divum,
574 efficio, agnoscoque nefas : Plexippe , decorum
575 munus habe : cedo arma viro : tibi praemia digna
576 do ; cape : et hasta sonans saevo librata lacerto
577 ingeminatque virum, madidaque infixit arena
578 trajectum, et misero discussit pectora ferro.
579 Olli indignantes oculos, et lumina sepsit
580 somnus, et ignava damnavit membra quiete,
581 vitaque Tartareas fugiens accessit ad umbras.
582 Toxea tum memorant perfusum sanguine fratris
583 arma nefanda manu, et diras hausisse sagittas,
584 nec non et varios, humero quos gesserat, arcus
585 adposuisse genu, et nervo flexisse sonoro.
586 Aurea composita fertur capita aequa sagitta,
587 arcum laeva manus, laevam cita dextra papillam
588 hastaque prima manumque simul, nervumque sonantem
589 contigit, at laevamque volans, arcumque sagittae
590 cuspis, et horriforus it stridula missa per auras.
591 Non tamen illa virum tetigit, prolapsaque nigri
592 pectora fixit equi : sanguis per crura Melippi
593 funditur, arrecto quadrupes se pectore tollit
594 excussitque jubas : saltum Calydonius heros
595 dat terrae ingentem : sonuit sub pondere tellus ;
596 arma ferebat enim, gravidum thoraca, cavamque

597 cum cono galeam, quam vix Leucolenus ante
598 portarat juvenis, saevi quem dentibus apri.
599 Parca dati Stygias leti demisit ad umbras.
600 Quem contra infelix Toxeus miserandus et amens
601 dum ruit incautus ferro dat pectus acuto,
602 et resupinus humi vitam cum sanguine in auras
603 solvit, et aeternam germano ad Tartara noctem
604 it comes, et culpa socius, generisque, necisque.
605 Legati interea muris, urbique propinquant
606 maximus Alcides, Theseus, et pulcher in armis
607 Oenides Tydeus, et equis portantur anhelis.
608 Jamque adventabant portai ad limina Scaee,
609 quum citus aeriam conscendit nuntius arcem
610 advenisse monens silvis heroas ab altis.
611 Laetitia incensus, patrio et percussus amore
612 rex ait : "Aeterni patriae salvete Penates
613 et natum purgate meum, si forte Dianae
614 numina non coluit, piget incoeptique malique.
615 Quicquid inexhaustum superest, concedite tanti
616 criminis, obtestor : tuque, o Latonia virgo,
617 sis melior, felixque, precor : tibi tura, focosque
618 ignibus exstructos positis adolebimus aris."
619 Dixerat ; Alcidesque manu, Theseusque sinistra
620 Tydea deducunt caro ad sublimia patri
621 tecta simul medium : vidit Parthaone cretus
622 egregiam pueri faciem, vultusque serenos,
623 et tacito gaudens pro nato corde recepto
624 accepit trepidus solio rex altus acerno.
625 Haec prior Alcides : "Salve, o justissime regum,
626 salve iterum : ipse tuus primis Meleagrus ab annis
627 stravit aprum, et tandem meruit cum laude tropaeum.
628 Quare age, namque decet, saevae dare tura Dianae
629 prima jube, longosque deae ne temne furores.
630 Opperrere tamen natum, qui talibus ausis
631 straverit iratae monstrum exitiale Dianae."
632 Dixit. At ille lubens : "Animo carissima nostro
633 sunt tua dicta, refert : sed tu, pulcherrime Tydeu,
634 venato indulgens tanto, nullosne fugasti
635 fortis apros ? Damasne plagis ? Sine cetera aperte
636 percuncter : leporesne malos ? Cervosque fugaces,
637 an capreas saltem ? Sed enim, carissime Tydeu,
638 te capio, amplectorque libens." At filius olli
639 talia dicta refert, placitaque ita voce profatur.
640 "Indomitos mihi tradis equos, pater optime, quos non
641 flectere, nec validis possum convertere frenis,
642 nec damas, nec apros, saevos nec monte leones
643 arbitrio turbare meo licet : ergo ego nullum
644 praedae munus ago." Risit Tyrinthius heros,
645 Aegidesque simul, nec non Parthaone cretus.
646 Tum regem Alcides dictis ita tollit amicis.
647 "Militiaeque, domique potens puer iste profecto
648 semper erit : nosco mentem, venturaque bella,
649 digna viro jam facta capit : mille ipse labores
650 scire meos voluit : virtus movet aemula mentem,
651 accenditque animos. Gaude Parthaone nate,
652 clarus et alter enim, sed non hic corpore tanto,

653 major erit virtute tamen : felicia speres
654 regna, Pater ; nam nec te quisquam impune lacesset
655 hostis, et arma feret nemo in tua regna, supersint
656 incolumes modo magnanimi duo pignora nati."
657 Annuit his Oeneus ; et sic : "Di talia faxint
658 eveniant, ut rere, precor" ; nec plura. Deorum
659 indicit genitor sacros imponere honores,
660 sacratisque jubet epulas superaddere mensis :
661 et totis delubra aditis adolere vapore
662 divino : et primum largos jam turis acervos
663 Latonae, atque Jovis meritis dare filiae aris
664 imperat, et saevam votis placare Dianam.
665 Principio dant tura focis, taedasque ministrant
666 ignibus, atque aras tibi tres, Dictynna, Patrique
667 ingentem taurum ; taurum tibi, sancta Minerva,
668 Mercurio vitulum ; tibi tres, Victoria, tauros.
669 Ante solum, atque aras fusi cecidere juveni,
670 Aethiopum quos mactat Eryx, qui maximus illo
671 tempore doctus erat sacris adhibere deorum
672 numina : namque ferunt hos religiosa dedisse
673 vota prius templis ; hos et docuisse colendos
674 esse deos gentes alias. Ergo ille juvenum
675 viscera tergoribus spoliare jubebat, et inter
676 cornua fundebat salsae duo cymbia frugis,
677 primitias sacri ; mora nec tenet ulla ministros,
678 accelerant, mactantque boves, cultrisque cruorem
679 rimantur, fibrasque notant, et terga relectis
680 diripiunt costis : tum frustra cruenta secabant ;
681 inque duas partes celeres divisa trahebant.
682 Pars secat a femore in geminas per pingua partes
683 viscera, quinque manu juvenes, sacrique ministri
684 exta rotant, dulcique aras nidore vaporant.
685 Libabat genitor pateris spumantibus almo
686 dulcia dona mero, puroque ardebat in auro
687 nectare dulce magis Sileni munus alumni.
688 Tum super imperio multum rimatus anhelas
689 poscebat fibras : nihil illi fibra, nec arae,
690 nec prosunt vates : adeo Fortuna recusat
691 adspirare malis, postquam concessit in auras
692 adversas, et terga datis dedit aspera Fatis.
693 Forsan et ingratum Numen cum voce precatur
694 inscius, et geminas tollebat ad aethera palmas.
695 Quum citus aeriam conscendit nuntius arcem
696 sollicitans maestum divum ante altaria regem,
697 qui facinus denudat atrox, clademque peractam
698 Thestiadum. Ille autem stupuit, miseramque trahendo
699 deformat barbam, defoedat pectora pugnis,
700 et canos lacerat crines, maestosque repressit
701 infelix animos, quid agat Fortuna, Deusque
702 mente movens tacita, subitas accensus in iras
703 infandum effatur tremula cum voce, gemitque.
704 "Usque adeo ne ingrata mihi sunt numina curae,
705 qui Superos, hominumque voco, regemque deorum,
706 quos numquam rear esse deos ? Nam talia numquam
707 adspicerent, traherentque meum in crudelia natum
708 supplicia ; et mortes miseris, clademque nefandam

709 solveret infelix ! En quem Tyrinthus heros
710 aequabat caelo, quem di fecere potentem !
711 O quae digna satis misero mihi terra dehiscat !
712 Quin pereo ? Manesque volens delabor ad imos,
713 invisamque animam jam nunc ego reddere in auras,
714 hanc animam exhalare libens crudelibus opto
715 suppliciiis." Sic fatus erat : rapuere cadentem,
716 conlapsamque intra regalia tecta reportant
717 praecipites famuli, et curas solantur heriles.
718 Accepit gemitum regis maestissima conjux,
719 et lamenta viri : cecidit misera ante penates,
720 infelix, et saeva malum cui triste Megaera
721 infixit lapsae, crinemque infudit Echidnae.
722 Quo monstro furibunda comas abscidit, et ultro
723 lugubres induta habitus stetit ante mariti
724 ora ; nec ille nefas audet narrare, nec illa
725 quaerere : tantus habet miserorum pectora luctus !
726 At postquam edocta est, fraternaue vulnera maestos
727 ante oculos data sunt, lacrimae posuere profusae,
728 sed dolor ignescit, magnosque in mente furores.
729 Concipit, in dubiumque rapi se sentit, et horret ;
730 horret enim, stimulatque furor, sequiturque dolorem,
731 in pejora cadens semper, torremque malignum
732 servatum in facinus latebris abducit ab imis,
733 certa suum natum leto dare, certa furorem
734 explere, et miseram renovare in funera cladem.
735 Tum sic in tenebris secum regina locuta est :
736 "Audite, Eumenides dirae, tuque atra Megaera,
737 et vultus advertite tuos ; tuque ira deorum
738 Tisiphone, et Rabies, et amor scelerate nocendi,
739 Ulciscor fratresque meos, natumque nefanda
740 caede repente sequar : pereat domus impia mecum,
741 Inferias sentite meas, miserabile fratres
742 officium, vobis poenas dabit ille : quis ille ?
743 Natus, an hostis erit ? Natus : tamen exue tales
744 infelix animos : mentem quin deicis istam,
745 cur male quem pepereris volui te tollere mater ?
746 Si tu supplicium quondam fatale dedisses,
747 crudelis, quem cara parens servarat acerbis
748 funeribus rapiens, ego te, scelerate, dedissem
749 montanis canibus laniandum corpus, in altas
750 mittere te silvas potuissem, et demere luci
751 immeritum : quocumque animum mea fata vocassent
752 prosequerentur ; neque enim fas est damnare, quod olim
753 eripui leto pignus crudele parenti ?
754 Ergo Oeneus felix, genitrix erit orba, suosque
755 adspiciet natos, fratres Althaea videbit
756 numquam etiam caros ? Poteris pro filio ingens
757 ferre nefas demum ? Sanguis tuus ille ; quid autem
758 idcirco, germane tibi, Plexippe , pepercit,
759 indulsitque meo generi ? Ferrumque removit ?
760 At pereat, miseroque mihi det funere poenas,
761 et pretium crudele luat ; quin ocus ipsas
762 persolvat clades : ego te fatalibus olim
763 eripui flammis, queis te reddemus, et igni,
764 peccaro moriere tuo : flammis male raptum

765 restituam, reddamque. Quid o maestissima nati
766 ultrices in fata manus scelerare necesse est ?
767 Inveniet (desiste) aliquem, qui talibus ausis
768 arguat, idque ipsum melius : quid femina letum
769 sollicitet ? Damus arma viris, quibus arma ferenda :
770 non armis, ferrove mihi ; flamma istud agendum est.
771 In manibus mors ipsa mihi ; nec conscius ullus,
772 nec medius prohibere potest ; mihi commoda cuncta
773 ad scelus hoc, praeter pietatis nomen : et illud
774 me movet in fratres ; ulciscor funera fratrum ;
775 obsequium sed inane putant praestare sepultis.
776 Heu quid ages demum ? Variant mihi singula mentem,
777 alternantque animos ; dubio sum pectore : quid tum
778 Atlantam propter, propter sceleratum amorem
779 in facinus tam grande venit ? Me scilicet unam
780 non tangant fratres, quos hic sibi sanguine junctos
781 interimat, miseranda feram ? Materna resistit
782 mi pietas, pietas autem quae nulla reperta est,
783 in scelerata vetat prorumpere crimina matrem.
784 Haud equidem patiar : non impunitus abibis,
785 nec te movit amor materni sanguinis in me,
786 nec te clam fuerat quantum facinusque, nefasque
787 mentis adorsus inops, violares pectora Toxei,
788 Flexippique mei : nunc te pietatis egentem
789 paeniteat dixisse pios matiemque, patremque."
790 Talibus ardebat furiis insana per aedes.
791 Interea Pallas genitorem hominumque deumque
792 adloquitur, maestisque dedit Dea flava loquelas
793 suspirans, lacrimisque genas labefecit obortis.
794 "Scis, Genitor, scis, inquit, ego quae munera poscam
795 justa meis ; non arma queo, non cernere saevam
796 Aegida, non magnos belli spectare tumultus
797 amplius, aut laudes umquam sperare futuras,
798 si pereat Calydonis honos, mea gloria, magnus
799 Oenides, quem dira parens permittere flammis
800 apparat. O peream si jam Meleagrus obibit
801 tale miser letum ; decet hunc majora sub armis
802 fata pati ; Parcibus neque enim praevertere fas est
803 quod velit Omnipotens : vel tu, pater optime divum,
804 funde solo meritum, caelique infringe ruina
805 tu saltem, tu Rex hominumque Paterque deorum."
806 Dixerat ; atque manu lacrimas abstersit obortas.
807 Olli pauca refert hominumque Deumque repertor.
808 "Pone tuo tales curas de pectore, Pallas,
809 nata, decusque mihi ; non haec, Tritonia, nostro
810 arbitrio veniunt : meruit pejora, satisque
811 supplicii, atque super ; cunctam furialibus armis
812 impulit attonitam scelerata in vulnera mentem.
813 Nec Parcibus prohibere mihi, neque foedera retro
814 fas cuiquam vertisse deo fuit : accipe laetis
815 dicta animis : superest Tydeus, quem protinus ardens
816 corpore non magno tollet super aethera virtus,
817 cui tu, nata, decus magnum, tu mille triumphos,
818 mille tropaea dabis, quum tu Thebana videbis
819 proelia : solve metum, superest tua gloria Tydeus ;
820 ille vir, ille pater magni Diomedis, Olympo

821 filius aequabit famam, nomenque paternum
822 tendet ad occasum, et rursus transmittet ad Indos,
823 Auroram et Gangem, nec non Boreamque, Notumque.
824 Jam Superos trepidare vides, Veneremque fugatam
825 materno in gremio jam nunc, genibusque Dionae
826 procubuisse deam video, Martemque timentem
827 terribilem cum voce virum, quum litore Trojae
828 magnanimum Anchisa genitum de curribus altis
829 sternet, et exanimem linquet ; quem Phoebus Apollo
830 restituet, reddetque suis, temploque locabit ;
831 deinde suo victum, clarumque Lycaone natum
832 Tydides leto dabit ; illic Pandarus ingens
833 amittet sumptas Lycia de gente sagittas."
834 Haec ait, et carae genitor dedit oscula natae.
835 Tum Diva illacrimans : "Tua nam mihi certa voluntas,
836 annuo, et invitae licet hoc placuisse quod optas,
837 Omnipotens ; nec plura loquor." Tum maesta resedit,
838 et lacrimis maduere genae, largisque rigavit
839 imbribus ora dea, et mentem suspensa quievit.
840 At miserae matri certa est sententia natum
841 perdere : jamque manu flammis admovit, et igni,
842 avertitque, nefas, torremque infensa malignum
843 sustulit, in dubios quae tum labefacta tumultus
844 carpitur, horrendumque furit, bacchataque totis
845 aedibus adtonito recipit se in cuncta furore
846 consilia. At postquam taedas, virgultaque poni
847 jussit, in hunc morem, nimium crudele ! Locuta est :
848 "Perge, ait, ira moras (sat enim versata nefandis
849 dira senecta malis) jamdudum tolle, feratque
850 quo furor, huc vertamus iter ; trepida omnia nostro
851 sint sceleri, acceleremque nefas, quando omnia nondum
852 perdidimus : neque enim vires in funera desunt.
853 Festinare moram decet : o satis omnia maestis
854 sunt versata animis : stat mecum evertere cuncta.
855 Impius ante diem, et leto immaturus acerbo
856 ardeat, et summus tantum scelus audiat aether.
857 Tuque triplex, tu diva Erebi Proserpina caeci
858 manibus hoc meritum mixtis Acheronte profundo
859 do genetrix munus ; cape : Diva, silentibus umbris
860 adde nefas tantum : fateor scelus esse peringens,
861 infandumque, et quod materna mente dolendum est ;
862 sed doleam dignum est germanis prima peremptis.
863 Omnia confundunt animum, mentemque timentis.
864 Quem peritura times ? Jam jam comes ire per umbras
865 debueram vobis germani in funera poenas."
866 Sic effata, manu torrem luctata malignum
867 vibrat, et invitos devotum mersit in ignes.
868 Ingemuit stipes, dictu mirabile ! Maestis
869 admotus flammis voluitque miserrima retro
870 verrere mater, aquis restinguere deinde profusis.
871 Saeva Megaera vetat, miseram et cervice prehensam
872 abstrahit in tenebras, curisque affecit amaris.
873 At juvenis frustra sacram Calydonis ad urbem
874 ire parabat, et hic alto sub monte sedebat,
875 volvebatque gravem tristi sub pectore curam.
876 At non flamma moras patitur, miserosque per artus

877 labitur, et toto se corpore miscet, et aestus
878 ingentes dabat, horror anhelus, et omnia, circum
879 atra videbantur ; gemitus tamen ille repressit
880 ingentes animo : potuit Mavortius heros
881 magna pati, quam flere palam : vis ignea captum
882 corripit, ardores, tantum dabat optima virtus !
883 Continuit magnos ; sed non tolerabile flammae
884 supplicium cuiquam, tantoque obstare labori
885 haud visum Superis : quid enim mortalibus umquam
886 durius, aut hominum generi mage triste paratum est
887 ut primum furor altus agi permisit anhelos
888 ad caelum gemitus, furibundis questibus auras
889 implet, et immensum testatur voce dolorem.
890 "O Pater omnipotens mihi quum miserabilis aevi
891 tempora pauca dares, meliorem impendere honorem
892 debueras, fortisque alia virtute fuisset.
893 Vos fortunati nimium, quos bellua leto
894 tradidit : o felix ter io quater ille beatus
895 qui cecidit primo niveis Leucolenus ulnis.
896 Ergo ego Centauros domui, fratresque superbos,
897 at rapidas nequeo Fatorum vincere flammam ?
898 Di prohibent, et Fata vetant : quae causa malorum
899 tanta subit ? Jam jam lassas mittamus habenas ;
900 omnia sunt concussa ; labant genua aegra, caputque
901 deficit in dubium, et taetram crebrescere noctem
902 horresco tenebris, et opacum horroribus orbem.
903 Obducta est acies in me, mihi brachia nusquam
904 conspicio, fortesque manus : stant omnia caecae
905 noctis : at o quisquis tali me munere donas,
906 seu fortuna meum caput hoc damnare superbum
907 esse putas, miserere, citoque immerge sepulchro.
908 O pater infelix, qui me, miserande, monebas !
909 Haec tua jussa , Pater ? Talin' te, care, tropaeo
910 infelix decoro ? Morior qui laudis egenus.
911 Heu Tydeu miserande puer, cui cuncta dedisti
912 gaudia nuper, eum numquam germane videbis !
913 Di precor hanc animam dudum mihi demite, quando
914 vestra fuit, dederatis enim : vos sumite poenas
915 actutum, vos, Caelicolae, quibus omnia debent
916 mortales : Atlanta meos pulcherrima conjux
917 ne vide funestos artus, laniataque membra.
918 Infelix, ne foeda loquar, neu turpe relatu
919 dicam aliquid, solvo poenas tibi, Delia, tandem.
920 Hei mihi quo rapior ? Jam jam sonat ossibus ustis
921 nervus, et exstinctae moriuntur sanguine venae ;
922 et rear esse Deos ? O quam periisse juvaret !
923 Sed pereo. Cadit, ecce cadit tua fama, decusque
924 infelix Calydon : linquo vitamque, diemque
925 extremum : feror obscura circumdatus umbra."
926 Talia fundentem, et singultibus usque gementem
927 obruit atra dies, tenebrisque immersit opacis.

DE HOC POEMATE

v.1 Haec super Oenida cecini, quum prima juventae
2 tempora tollebat studiis Ferraria nostris.
3 Illo nam juvenis, primoque Basinius aevo
4 tempore, dum dederat magni mihi carmen Homeri
5 otia, purpureo referebam digna cothurno.
6 Mox laudes, venerande, tuas, tua splendida, quando
7 major in Italia, neque te praestantior ullus
8 justitia, Leonelle, canam : quo carmine Vati
9 cuncta mihi plaudat, cantetque poema juvenus.